

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta tělesné výchovy a sportu

**Temperamentové vlastnosti a výkonová motivace závodníků
v rychlostní kanoistice**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Milan Bílý, Ph.D.

Vypracoval:

Michal Pfoff

Praha, duben 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne

.....

podpis diplomanta

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své diplomové práce ke studijním účelům. Uživatel svým

podpisem stvrzuje, že tuto diplomovou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:

Fakulta / katedra:

Datum vypůjčení:

Podpis:

Poděkování

Rád bych zde poděkoval vedoucímu diplomové práce PhDr. Milanu Bílému, Ph.D. za jeho rady a čas, který mi věnoval při řešení dané problematiky.

Děkuji také M.S. Kateřině Vejvodové za odbornou konzultaci v oblasti psychologie.

Poslední poděkování patří všem zúčastněným respondentům v dotazníkovém výzkumu.

Abstrakt

Název: Temperamentové vlastnosti a výkonová motivace závodníků v rychlostní kanoistice.

Cíle: Cílem této práce bylo zjistit temperamentové vlastnosti a výkonovou motivaci závodníků v rychlostní kanoistice.

Metody: Ve výzkumu bylo využito Eysenckova dotazníku temperamentu (EPI) a dotazníku výkonové motivace D-M-V. Sledovaným souborem se stala skupina závodníků oddílu ASC Dukla Praha a USK Praha, převážně členů reprezentačního družstva seniorů.

Výsledky: Výsledky dotazníkového šetření zjistily, že hodnoty průměrného závodníka jsou v sektoru sangvinik s nižší úrovní stability a vyšší hodnotou motivace k výkonu. Závodníci prokázali nižší skóre anxiózy brzdící a naopak vyšší skóre anxiózy posilující výkon.

Klíčová slova: Temperament, rychlostní kanoistika, sportovní, výkon, Eysenckův dotazník temperamentu (EPI), výkonová motivace, D-M-V dotazník, sportovní psychologie.

Abstract

Title: Temperament characteristics and achievement motivation of competitors in flatwater racing.

Objectives: Goal of this work was to determine the temperament characteristic and achievement motivation of competitors in flatwater racing.

Methods: In research was used Eysenck Temperament questionnaire (EPI) and achievement motivation questionnaire D-M-V. The study group became a group of competitors ASC Dukla Praha and USK Praha, mostly members of the national team.

Results: The results of the survey found that the average values competitor is sanguine with lower levels of stability and higher value motivation to exercise. Competitors showed lower anxiety scores braking and higher anxiety scores restorative power.

Key words: Temperament, flatwater racing, Sports performance, Eysenck temperament questionnaire (EPI), achievement motivation, D-M-V questionnaire, sport psychology.

Obsah

1.0 ÚVOD.....	8
2.0 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE.....	9
2.1 Charakteristika temperamentových vlastností.....	9
2.2 Dávná historie výzkumu temperamentu.....	9
2.3 Typologické přístupy k temperamentu.....	9
2.3.1 Kretschmerova konstituční typologie.....	9
2.3.2 Sheldonova konstituční typologie.....	10
2.3.3 Eysenckova typologie temperamentu.....	10
2.4 Charakteristika výkonové motivace.....	10
2.4.1 Jednotlivé pohledy na výkonovou motivaci.....	11
2.5 Metody zjišťování výkonové motivace.....	14
2.5.1 Dotazník motivace k výkonu (D-M-V).....	15
2.5.2 Dotazník motivace k výkonu LMI.....	16
2.5.3 Dotazník MOVYK.....	16
2.5.4 Dotazník SPARO.....	17
2.6 Práce zabývající se temperamentovými vlastnostmi.....	18
2.7 Práce zabývající se výkonovou motivací.....	19
3.0 CÍL PRÁCE.....	26
4.0 ÚKOLY PRÁCE.....	27
5.0 PRACOVNÍ HYPOTÉZY.....	28
5.1 Pracovní hypotéza I.....	28
5.2 Pracovní hypotéza II.....	28
5.3 Pracovní hypotéza III.....	28
6.0 METODOLOGIE.....	29
6.1 Soubor a metoda.....	29
6.2 Sledovaný soubor.....	29
6.3 Použité metody.....	29
6.4 Analýza dat.....	30
7.0 VÝSLEDKY.....	31
7.1 Temperamentové vlastnosti.....	31
7.2 Výkonová motivace.....	33
7.3 Porovnání získaných hodnot temperamentových vlastností v roce 2012 a 2015.....	35
8.0 DISKUZE.....	43
9.0 ZÁVĚR.....	48
10.0 POUŽITÁ LITERATURA.....	50

1.0 ÚVOD

Diplomová práce zkoumá souvislosti mezi pohybovou činností a osobnostními rysy, konkrétně temperamentovými vlastnostmi a výkonovou motivací závodníků. Propracování se na světovou úroveň je v rychlostní kanoistice, jako v mnoha dalších sportech, velmi náročné. V dotazníkovém výzkumu se promítly jednotlivé aspekty psychologické stránky jedince a je zajímavé sledovat spojitosti mezi těmito faktory a výkonností jednotlivých závodníků.

Druhy plavidel používaných v rychlostní kanoistice pochází od původních obyvatel amerického kontinentu (kanoe) a severských eskymáků (kajak). Poprvé se rychlostní kanoistika představila na Olympijských hrách v roce 1924 v Paříži a od roku 1936 je pravidelně zařazována do olympijského programu. Lokomoční pohyb probíhá na plavidlech pomocí jednodlých (kanoe), nebo dvouhlých pádel (kajak). Kajaky a kanoe pro rychlostní kanoistiku jsou jednomístné, dvoumístné a čtyřmístné. Základní poloha na kanoi je klek (na levé či na pravé noze), kdežto na kajaku je touto polohou sed. Kajak je ovládán kormidlem, které je řízeno chodidly závodníka. Řízení směru kanoe provádí závodník pohybem pádla ve vodě. Je nutné, aby plavidlo mělo minimální hmotnost určenou pravidly. Rychlostní kanoistika je sportem silově vytrvalostním, ve kterém se v dnešní době závodí na tratích od nejkratšího sprintu (200m) až po maratónské distance (přes 30 kilometrů). Celkem se tedy jedná o 5 hlavních závodních tratí a každá klade jiné nároky na energetické krytí, zvolenou taktiku, techniku a pravděpodobně psychickou stránku jedince. Závody na krátkých tratích probíhají formou rozjížděk, semifinále, finále C, finále B a finále A. Podle počtu účastníků je vytvořen postupový klíč postupu do jednotlivých částí závodu.

Témata týkající se vztahu psychologie a sportovního tréninku jsou v současné době stále aktuálnější zejména pro trenéry, kteří mají zájem zefektivnit trenérské působení na své svěřence. Znalosti v této oblasti mohou také pomoci v procesu výběru sportovních talentů. Ve vrcholovém sportu rozhodují o úspěchu zdánlivé maličkosti. Lze říci, že mnoho z těchto rozdílů je zapříčiněno odlišnou psychologickou přípravou, jelikož metodika sportovního tréninku i sportovní podmínky pro širokou základnu uchazečů jsou na velmi vysoké úrovni.

2.0 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE

2.1 Charakteristika temperamentových vlastností

Je nutné rozlišovat pojem temperament v běžné komunikaci a v odborné psychologii. Různí autoři prezentují definici temperament s drobnými odlišnostmi. Temperament je psychologická charakteristika osobnosti a je vrozená. Má biologický základ a týká se formální stránky chování a prožívání (Blatný, 2003).

Temperament označuje tu část osobnosti, která je určována převážně biologicky a hlavním projevem je způsob citového reagování (Čáp, Mareš, 2001)

Za posledních 20 až 30 let, ve kterých došlo k aktivnímu rozvoji výzkumu temperamentu, zastávala celá řada autorů odlišný způsob výkladu tohoto pojmu. Ovšem nediskutovatelným základem je biologická determinovanost, velmi malá ovlivnitelnost výchovou i volným chováním a spontánnost projevů (Blatný, Plháková, 2003).

Tématem spojení temperamentu a fyzického zatěžování se zabýval Gottfried Ewald (1924), když zavedl pojem biotonus, který také bývá označován jako napětí životní energie, tedy jakýsi energetický základ temperamentu.

2.2 Dávná historie výzkumu temperamentu

V dobách kolem roku 150 n.l. popsal lékař Galenos základní temperamentové rozlišení. V každém typu temperamentu definoval v určitém poměru 4 „tělesné šťávy“, tedy krev, hlen, žluč a černá žluč. Od toho se následně odvodily názvy jednotlivých druhů temperamentu (sangvinik, flegmatik, choleric, melancholik). Galenos ovšem uvádí jako zdroj svého bádání Hippokrata. Historie výzkumu v tomto odvětví tedy sahá až do dob antického Řecka.

2.3 Typologické přístupy k temperamentu

2.3.1 Kretschmerova konstituční typologie

Ernst Kretschmer zde uvádí určitou spojitost mezi tělesnou konstitucí a temperamentem. Vymezuje jeden nevyhraněný tělesný typ (dysplastický) a 3 typy vyhraněné (pyknický, leptosomní, atletický). Výzkum prováděl na základě

deskriptivního zpracování psychiatrických případů. V souvislosti s tím prezentuje Kretschmer i typ psychického narušení k danému typu (Nakonečný, 1995).

2.3.2 Sheldonova konstituční typologie

Na rozdíl od Ernsta Kretschmera studuje Sheldon zdravé osoby převážně z řad vysokoškoláků, které ohodnotí ze stránky temperamentové. Těchto hodnot následně využívá při srovnávání s naměřenými konstitučními hodnotami. Jako důvod odlišné tělesné konstituce popisuje rozdílnou polohu ve vývoji zárodečných blan. Tělesné typy podle Sheldona – endomorf, mezomorf, ektomorf (Nakonečný, 1995),

2.3.3 Eysenckova typologie temperamentu

H.J. Eysenck kombinuje ve své typologii poznatky několika autorů např. pojetí extroverze a introverze od Junga, či Hippokratovo čtyřčlenné rozdělení. Tyto skutečnosti podkládá faktorovou analýzou projevů a chování člověka biologickou determinovaností (Mikšík, 2001). Eysenck uvádí 3 na sobě nezávislé dimenze temperamentu. První je introverze-extraverze, která je definovaná jako zaměření na vnitřní nebo vnější svět. Druhou dimenzí je tzv. neuroticismus. Ten je ovlivněn emoční stabilitou, nebo emoční labilitou. Třetí dimenze je částečně převzata od Kretschmerovy typologie a je jí psychoticismus. Psychoticismus je charakterizován jako určitá náchylnost k psychóze (Blatný, Plháková, 2003).

2.4 Charakteristika výkonové motivace

Výkonová motivace je předmětem bádání již od padesátých let minulého století. Existuje celá řada přístupů a modelů k výkonové motivaci. Motivace k výkonu se projevuje v mnoha odvětvích lidského života. Nacházíme ji v pracovním životě, sportovním vyžití, ale i například ve školním prostředí. Žák, který je výkonově orientovaný vybírá úlohy se střední mírou obtížnosti, kde je šance na splnění úkolu kolem 50 %. Tím dojde k naplnění jeho aspirací. Nevyhledávají příliš jednoduché úkoly, kde splnění nevyžaduje nadměrnou koncentraci, ani velmi složité úkoly, které mají jen malou šanci úspěšného řešení (Hrabal, 2006 in Helus, 1979). Výkonová motivace je potřebou velmi samozřejmou a v hrubém rozdělení ji můžeme dále definovat jako potřebu dosažení úspěchu a potřebu vyhnouti se neúspěchu. Plháková (2007) také uvádí, že se autoři zmiňují o další potřebě, kterou je potřeba vyhnouti se úspěchu. Jedinci s tímto sklonem se obávají důsledků svého úspěšného jednání,

převážně pak větší míry zodpovědnosti plynoucí z tohoto jednání. Příkladem může být úspěšný a pilný žák ve skupině méně úspěšných a méně pilných spolužáků. Tento žák se pak obává posměchu v případě, že se zachová jako svědomitý a pilný žák.

Motivace jako taková je rozdělena do tří složek: nasměrování k nějaké činnosti, energetizaci neboli intenzita nasměrování k této činnosti a perzistenci motivace neboli délku setrvání v této činnosti (Nakonečný, 1997, 1998).

Autoři (Lens, Moreasová, 1994) uvádí souvislost mezi výkonovou motivací a časovou perspektivou svého cíle. Někteří lidé s dlouhodobou časovou perspektivou (cíle v rámci delších časových období) vnímají cíle v budoucnu jako bližší, oproti lidem s krátkodobou časovou perspektivou. Tito lidé také dokáží lépe předjímat důsledky nejen krátkodobé, ale i důsledky ve vzdálené budoucnosti. Pokud významnost dlouhodobého cíle je výrazně vyšší, než cíle krátkodobého, dokáží lidé pracovat intenzivněji na dlouhodobé bázi. Pokud ovšem není tento rozdíl ve významnosti nijak veliký, tak by pravděpodobně každý volil okamžitou odměnu za odvedenou práci.

U sportovců byla prokázána vyšší míra potřeby úspěchu, než u běžné populace (Hošek, 2006).

2.4.1 Jednotlivé pohledy na výkonovou motivaci

Teorie dle Henry A. Murraye

Henry Alexander Murray vypracoval ucelenou teorii, ve které pracoval zejména s potřebou dosažení úspěchu. Murray definuje tuto potřebu jako konstrukt, který označuje intenzitu vnímání, myšlení, snažení a jednání v určitém směru s cílem změnit současnou neuspokojivou situaci (Plháková, 2004).

Jedinec je podle Murrayovy teorie vystaven pozitivnímu či negativnímu tlaku, jenž vyvolává touhu něčeho dosáhnout, nebo snahu se něčemu vyhnout. Tlak rozděluje na alfa tlak a beta tlak, kde alfa tlak je empiricky dokazatelnou skutečností. Na rozdíl od beta tlaku, který je pouhou interpretací skutečností takovým způsobem, jak je vnímá dotyčný jedinec (Madsen, 1972).

Stručně řečeno lze říci, že Murrayho výklad výkonové motivace spočívá z potřeby úspěšného výkonu, která je na emocionální rovině doprovázena pocitem libosti po dosažení daného výkonu.

Teorie dle Davida McCellanda

V McClellandově pojetí motivu lze vyzorovat hédonistické principy, které mají tendenci maximalizovat pocity libosti a vyhýbat se pocitům opačným (Nakonečný, 2000). Jde o maximalizaci slasti a minimalizaci strasti (Jankovský, 2003).

McClelland rozděluje svoji teorii do třech základních bodů:

- potřeba úspěšného výkonu;
- potřeba afiliace (navazování těsného kladného kontaktu);
- potřeba moci, která se dále rozlišuje na potřebu moci sociální a potřebu moci osobní.

McClelland se zajímal zejména o potřebu úspěšného výkonu. Významný vliv přikládal výchově v dětském věku jedince. Výzkum, který McClelland prováděl spolu s Friedmanem v indiánském kmeni Navaho (1952, in Nakonečný, 1996), prokázal velmi vysokou míru závislosti výchovy vzhledem k pozdější míře výkonového motivu. Mladí členové tohoto kmenu jsou již v mladém věku vychováváni k absolutní nezávislosti k dospělým.

Důležitým bodem ve vztahu k výkonové motivaci je dle McClellanda rodičovský přístup (pochvaly a povzbuzování) a názor rodičů na úspěchy ve školním, pracovním, ale i osobním životem. Ideálním věkem k utužování výkonové motivace je období od šesti do osmi let, kdy je velmi důležité podporovat samostatnost dítěte (Sheehy, 2005).

Dalším důležitým prvkem v McClellandově teorii je diferenciací potřeby úspěšného výkonu a výkonovým motivem. Potřeba je podle něj chápána jako fyziologický pocit nedostatku, kdežto motiv je reprezentací potřeby mentální (McClelland, 1984, in Plháková, 2007).

Výkonový motiv je složen ze dvou odlišných tendencí. Těmito tendencemi jsou naděje na úspěch a snaha vyhnout se neúspěchu. McClelland chápe motiv jako reprodukováný afekt zahrnující druh preverbální afektivní asociace (Homola, 1972). Jedinec, který preferuje tendenci vyhýbání se neúspěchu, si pravděpodobně bude vybírat úkoly, které budou velmi jednoduché, kde se předpokládá velká pravděpodobnost úspěchu, nebo naopak úkoly velmi složité, u kterých je velká pravděpodobnost neúspěchu. Dle McClellanda se formuje výkonová motivace již v raném věku jedince. Autoři Bedrnová a Nový (1998) tuto tezi rozvádějí a uvádí

metodu pozitivního hodnocení, pozitivní zpětnou vazbou, která rozvíjí výkonovou motivaci více než kritický přístup.

Teorie dle Johna Wiliama Atkinsona

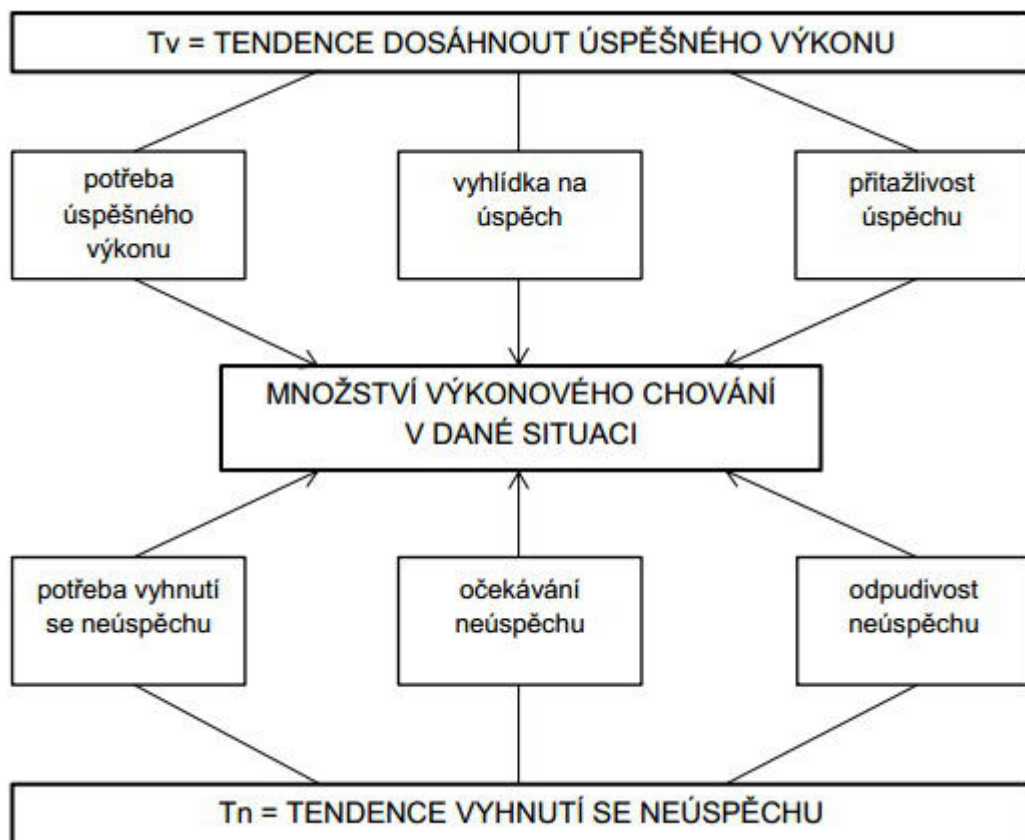
Základními body v tomto pojetí Johna Wiliama Atkinsona jsou pojmy očekávání, tendence a hodnota.

Očekávání je Atkinsona předvídání důsledků. Tyto důsledky vyvstanou na základě signálů v konkrétní situaci. Intenzita očekávání může být vysvětlována jako subjektivní pravděpodobnost realizace důsledků.

Tendence může být charakterizována jako atraktivita, nebo naopak neatraktivita určitého úkolu, jenž se může vyskytovat jako důsledek určitého činu.

Hodnota je v tomto pojetí brána jako dispozice k úsilí k dosažení určité satisfakce jedincových potřeb.

Podobně jako McClland popisuje Atkinson jedince s vysokými hodnotami výkonové motivace. Subjekt si vybírá úkoly se střední mírou obtížnosti, aby šance jak na splnění, tak i nesplnění úkolu, byly vyrovnané (Atkinson, 2000).

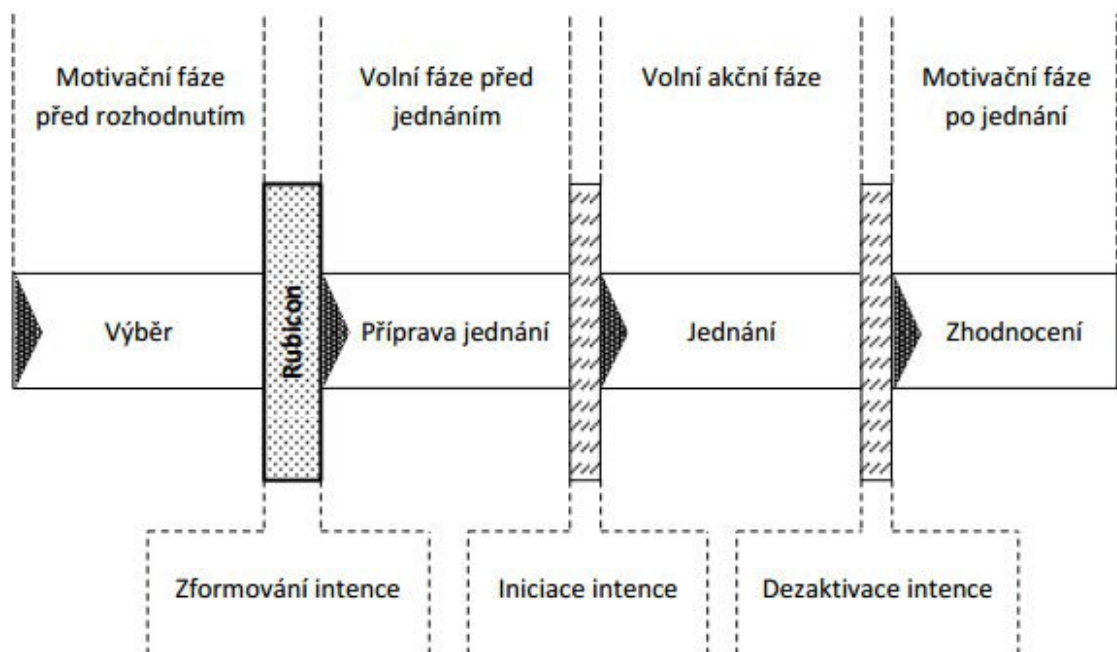
Obr. 1 Chování jedince ve výkonové situaci (Pavelková, 2002)

Teorie dle Heinze Heckhausena

Základní odlišností Heckhausenovy teorie od jiných přístupů je vytvoření skórovacího klíče pro měření naděje na úspěch a strachu ze selhání.

Heckhausen používá dvě motivační složky pro hodnocení motivace k výkonu. První z nich je subjektivní předpoklad úspěšného výkonu. Druhá složka nastává z očekávání následků úspěšného výkonu. Tyto následky mohou být bezprostřední, nebo oddálené.

Heckhausen se také zasloužil o chronologický popis lidského jednání, které rozdělil do čtyř základních fází (předrozhodovací fáze, předakční fáze, akční fáze, postakční fáze, obr. 2). Rubikon model má jasně vymezené fáze, které mají odlišný vliv na kognitivní procesy jedince a je v nich i odlišný projev jednotlivých emocí (Stuchlíková, 2010 in Blatný, 2010).

Obr. 2 Rubicon model lidského jednání (Heckhausen, 1991)

2.5 Metody zjišťování výkonové motivace

Metody pro zjištění výkonové motivace se dají rozdělit do třech základních skupin. První z nich jsou metody projektivní, zejména pak test TAT, který vychází

z odhalování skrytých fantazií dotazovaných probandů vlivem projekce. Zkoumaná osoba vychází ze svých prožitých zkušeností (Vaněk, Hošek, Man, 1982).

Metody dotazníkové se zpočátku používaly k měření motivu vyhnutí se neúspěchu v rámci míry úzkostnosti.

Monofaktorové – výkonová motivace je obecným faktorem.

Multifaktorové – chápající výkonovou motivaci jako heterogenní produkt.

Mezi hlavní dotazníky výkonové motivace patří SPARO, LMI, DMV, TAQ, AAT, MARPS, L-M-G a Murrayův dotazník. Dotazníkové metody jsou charakteristické vyšší reliabilitou, ale také nižší validitou (Hrabal, Man, Pavelková, 1984).

2.5.1 Dotazník motivace k výkonu (D-M-V)

Dotazník byl vytvořen v roce 1983. Autoři Pardel, Maršálová a Hrabovská vytvořili tento dotazník ze tří složek, z nichž první je škála motivace k výkonu obsahující 28 otázek. Další 2 škály určují anxiozitu podporující (10 otázek), nebo naopak brzdící (17 otázek) celkový výkon. Předlohou slovenským autorům se stal PMT dotazník německého autora Modicka. Postupně byly vytvořeny a testovány 4 pracovní verze testu. Dotazník je určen pro měření motivace k výkonu, který byl standardizovaný na vysokoškolských a středoškolských studentech a jeho velkou předností je rychlost administrace a jednoduchost skórování. Bohužel dotazník nemá ošetřenou oblast sociálně žádoucích odpovědí, která by věrohodnost dotazníku zvyšovala. Při faktorových analýzách se složka motivace k výkonu ukázala jako mnohem více heterogenní než složky zjišťující anxiozitu. Ve škále motivace k výkonu můžeme zjišťovat následující aspekty (Pardel, Maršálová, Hrabovská, 1992):

- Aspekty výkonového chování;
- aspekt aspirační úrovně;
- aspekt pracovní vytrvalosti;
- aspekt časové orientace do budoucnosti.

Faktor časové orientace do budoucnosti vytvářel relativně izolovanou a samostatnou škálu. Oproti tomu se autoři rozhodli přiřadit tento faktor pod škálu motivace k výkonu, jelikož počet otázek zjišťující daný aspekt byl nedostačující a korelace s celkovým skóre motivace k výkonu odpovídala autorským požadavkům.

Škálu anxiozity brzdící výkon je možné popsat jako vlastní přiznání ztráty výkonu a koncentrace ve vypjatých a stresových situacích. Naopak škála podporující výkon vyjadřuje souvislost mezi mírným stavem napětí a mobilizací aktivity, kdy vznikají ideální podmínky pro kvalitní výkon (Pardel, Maršálová, Hrabovská, 1992).

Jednotlivé škály prošly validizačním procesem. Škála motivu k výkonu byla validizována pomocí Ehlersova a Merzoyhova dotazníku výkonové motivace. Anxiozita brzdící výkon byla otestována Spielbergovým dotazníkem anxiozity.

Na 52 otázek se vztahuje stupnice od 1 (absolutně neplatí) do 6 (absolutně platí). Při vyhodnocování dotazníku se hodnotí každý rys zvlášť. Nakonec takto vznikne index pro každý z 5 rysů osobnosti. Dotazník je možné aplikovat na široké spektrum probandů z oblasti psychologie, pedagogiky i sociologie.

Důvodem proč byl dotazník D-M-V vybrán pro tento výzkum je skutečnost, že tento dotazník poskytuje hodnoty ve třech rozdílných škálách v oblasti motivace k výkonu. Velkým pozitivem je i kratší doba administrace i následného vyhodnocení (Pardel, Maršálová, Hrabovská, 1992)

2.5.2 Dotazník motivace k výkonu LMI

Dotazník byl vydán německými autory Schulerem a Prochaskou v roce 2000. Autorkou české verze je Simona Hoskovcová. Doba potřebná k administraci je 30 – 40 minut a lze ho používat od 16-ti let. Dotazník LMI obsahuje 17 dimenzí škál motivace k výkonu. Jsou jimi:

Vytrvalost	x	Kompenzační úsilí
Dominance	x	Hrdost
Angažovanost	x	Ochota učit se novým věcem
Důvěra v úspěch	x	Preference obtížnosti
Flexibilita	x	Samostatnost
Flow	x	Sebekontrola
Nebojácnost	x	Orientace na status
Internalita	x	Soutěživost, Cílevědomost

Celkovým výsledkem je pak hodnota motivace výkonu jak celkově, tak i pro jednotlivé škály. Každá z výše uvedených škál osahuje 10 položek. Celkově tento test obsahuje 170 položek.

2.5.3 Dotazník *MOVYK*

Tento dotazník je tvořen 40 otázkami. Z tohoto souboru je 20 otázek skórujících pro naději na úspěch. Naopak zbylých 20 otázek skóruje pro strach z neúspěchu. Hodnocení je prováděno na devítibodové posuzovací škále od -4 (velmi silný nesouhlas) až po +4 (velmi silný souhlas). Autory tohoto dotazníku jsou Hošek, Man a Klíma (Hošek, 1982).

2.5.4 Dotazník *SPARO*

Pomocí dotazníku SPARO (Mikšík, 2004) je možné diagnostikovat hladinu psychické vzrušivosti, míru v oblasti stability a lability, extremity, emocionalitu a odolnosti vůči rušivým podnětům. Tímto testem je možné zjistit, zda daný jedinec má tendenci k potlačení či progresi své sebejistoty a svého sebeprosazování.

Všechny tyto základní komponenty jsou vyjádřeny v textu ve zkratkách:

KO = kognitivní variabilnost, EM = emocionální variabilnost, RE = regulační variabilnost, AD = adjustační variabilnost PV = obecná hladina psychické (vnitřní) vzrušivosti, MH = motorická (resp. vnější) hybnost. Kombinací výše uvedených komponent, které jsou vzájemně nezávislé, nám vznikne soubor 4 základních typů.

A. VARIANTA - klidný (vyrovnaný) typ, příznačný nižší psychickou vzrušivostí (OV-).

B. VARIANTA - vzrušivý, resp. spontánní typ (OV+). Základem je spojení vysoké emocionální nabuditelnosti (EM+) se spontánní situační reagecí (RE+).

C. VARIANTA - prožívající, resp. utlumený typ, příznačný sníženou motorickou hybností(MH-).

D. VARIANTA - reaktivní (resp. dynamický) typ osobnostní struktury, u něhož vystupuje do popředí motorická hybnost (MH+). Je protikladem varianty C.

Dotazník zahrnuje dvojí druh kritérií důvěryhodnosti (resp. relativní spolehlivosti) odpovědí respondenta. Prvním je srovnávání výsledků na škálách pro postihování určitého souboru výše uvedených rysů s výsledky ve škálách specificky vytvořených. U pravdivě vyplněných dotazníků: ŠKÁLY OS, OR a OI se musí vyznačovat shodnou povahou odchylky centrálních hodnot srovnatelné populace, jaká vyplývá z výsledného trendu odchylek v souboru rysů do této dimenze vcházejících. Jako druhé kritérium je užito tzv. K - SKÓRE KRAJNÍCH VÝPOVĚDÍ, kterým se verifikuje významovost disproporcí v relacích mezi výše uvedenými škálami

tradičním způsobem. Jedná se o tzv. “lži-skóre”, které poprvé použil Hans Jurgen Eysenck ve svém dotazníku temperamentových vlastností.

2.6 Práce zabývající se temperamentovými vlastnostmi

Název: Temperamentové vlastnosti závodníků ve vodním slalomu (BÍLÝ, M., SÜSS, V. Temperamentové vlastnosti a výkonová motivace závodníků ve vodním slalomu (*Studia Kinanthropologica*, 2007, roč. 8, č. 1, s. 23-28).

Výsledky: Jednalo se zde o případovou studii explorativního charakteru, ve které byl použit stejný typ dotazníku, tedy Eysenckův dotazník temperamentu a dotazník výkonové motivace. Cílem celé práce bylo zjištění temperamentových vlastností a charakter výkonové motivace u závodníků ve vodním slalomu. Zkoumaným souborem byla skupina vodních slalomářů (3 ženy a 12 mužů). Výsledky tohoto výzkumu prokázaly, že nejvhodnějším temperamentovým typem v oblasti vodního slalomu je flegmatik s nízkým skóre k neuroticismu, s nižšími hodnotami motivace výkonu a brzdící anxiozity.

Název: Temperamentové vlastnosti a výkonová motivace juniorů ve vodním slalomu (BÍLÝ, M., SÜSS, V., MATOŠKOVÁ, P. Personality characteristics and performance motivation of competitors – juniors in white water. *ACC Journal*, vol 17, 2/2011, pp. 9-17. ISSN 1803-9782).

Výsledky: Výsledky šetření všech členů juniorského reprezentačního družstva dosáhly nízkého skóre neurotismu a vyšší míru extroverze u mladších ročníků oproti starším závodníkům. Z hlediska výkonové motivace jsou hodnoty ve škále motivace k výkonu na nízké úrovni. Anxiozita brzdivá dosahuje středních hodnot oproti pozitivní úzkostnosti, která je poměrně nižší.

Název: Temperamentová charakteristika hráček softbalu (SÜSS, V., BÍLÝ, M., SOUŠKOVÁ, K. Temperament characteristics of Czech softball players. *Acta Facultatis Educationis Physicae Universitatis Comenianae*, 2007, č.1).

Výsledky: U softbalistek převažovalo nízké skóre na ose neurotismu. Díky nízké extrovertovanosti byl průměrný výsledek temperamentových vlastností v kvadrantu flegmatik.

Název: KOLÁŘOVÁ, E. *Temperamentové vlastnosti kajakářů v rychlostní kanoistice v Německu a České republice*. Praha 2012. Diplomová práce. Fakulta tělesné výchovy a sportu. Vedoucí práce PhDr. Milan Bílý, Ph.D.

Výsledky: Autorka v této práci zjistila, že nejčastějším zastoupením u německých kajakářů je sangvinik, extrovert a s nízkým skóre k neurotismu, tedy emocionálně stabilní. U českých závodníků nepřevládá žádný temperamentový typ.

2.7 Práce zabývající se výkonovou motivací

Název: Výkonová motivace španělských adolescentů (11 - 15 let) z různých sportovních oblastí (CASTILLO, I., J. L. DUDA, I., BALAGUER a I., TOMÁS. Cross-domain generality of achievement motivation across sport and the classroom: The case os spanish adolescences. *Adolescence* [online]. 2009, vol. 44, issue 175, s. 569-580).

Výsledky: Z celkového vzorku 967 jedinců (492 dívek a 475 chlapců) byla zjištěna vlivem dospívání vzrůstající výkonová motivace i schopnost lépe definovat jak úspěch, tak i názory, jak tohoto úspěchu docílit.

Název: Vztah mezi výkonovou motivací a sportovním úspěchem u mladých srbských sportovců (VESKOVIĆ, A., MILANOVIČ, M. Relationship between goal orientation, motivation and positive affective outcomes of young athlete in Serbia. *Facta Universitatis: Series Physical Education* [online]. 2011, vol. 9, issue 4, s. 455-464).

Výsledky: Výzkum zjišťuje jaká míra a úroveň sportovního úspěchu zajistí pozitivní výsledky na emocionální úrovni. Testovaný vzorek se skládal z 227 srbských sportovců ve věku 15 - 18 let provozující individuální i týmové sporty. Prokázalo se, že sportovci v individuálních sportech

si kladou vyšší cíle k dosažení vlastního uspokojení. Potvrdila se také přímá úměra mezi vlastními vnitřními cíli (self-determination) a úspěchem v daném sportu. Naopak jedinci, kteří byli zaměřeni spíše úkolově (Achievement goal motivation), než vnitřně, měli menší pravděpodobnost pozitivního výsledku.

Název: Výkonová motivace u vrcholových plavců (FERNANDEZ-RIO, J. CECCHINI ESTRADA A. J., MENDEZ-GIMÉNEZ, A., FERNÁNDEZ-GARCIA, B., SAAVEDRA, P. 2×2 Dominant achievement goal profiles in high-level swimmers. *European Journal of Sport Science* [online]. 2014, vol. 14, issue 3, s. 265-272).

Výsledky: Testovaný soubor tvořilo 19 jedinců (10 žen a 9 mužů). Celý soubor byl testován ve třech obdobích s měnící se intenzitou tréninku (střední, submaximální a maximální). Byl použit dotazník SIMS (the situational motivation scale). Během všech období prokázala drtivá většina respondentů vysokou míru v oblasti snahy o dosažení úspěchu. Po nejtěžších fázích tréninkového zatížení signifikantně klesala míra tzv. vnitřních cílů (self-determination) oproti dalším dvěma obdobím. Právě toto nejtěžší období je nutná neustálá kontrola a interakce s daným jedincem. Pokud to tak není, může nastat tzv. syndrom vyhoření.

Název: Výkonová motivace mezi francouzskými adolescenty a jejich vrstevníky z oblasti severní Afriky (FONTAYNE, P., SARRAZIN P., FAMOSE, J.P. Culture and Achievement Motivation in Sport: A Qualitative Comparative Study Between Maghrebian and European French Adolescents. *European Journal of Sport Science* [online]. 2001, vol. 1, issue 4, s. 1).

Výsledky: Soubor byl tvořen 202 žáky z pařížského předměstí, jejich členové byli zástupci francouzského i severoafrického původu. Prokázalo se, že jedinci severoafrického původu vybírali školu podle reálných šancí na dosažení úspěchu (dokončení studia) v dané škole. Naopak jedinci francouzského původu oceňovali školu dle jejího sportovního a uměleckého vyžití. Z hlediska genderového hodnocení prokázaly dívky vyšší míru motivace k výkonu.

- Název:** Úroveň výkonové motivace indických hokejistů na vnitrostátní a mezinárodní úrovni (DUREHA, D. K, MORADHVAJ S., YADUVANSHI, S., MISHRA, P. A comparative study of incentive motivation, achievement motivation and anxiety level between national and international hockey players. *British Journal of Sports Medicine* [online]. 2010, vol. 44, S1, i58-i58).
- Výsledky:** Srovnávací studie porovnávala výkonovou motivaci mezi jedinci, kteří se aktivně účastní zahraničních utkání a hráči, jež hrají na vnitrostátní úrovni. Každý soubor tvořilo 30 hráčů. Závěr studie vyvrací signifikantní rozdíly mezi oběma soubory v oblasti výkonové motivace.
- Název:** Výkonová motivace žen (VERMA, M. "A Study Of Sport Achievement Motivation Among Various Sports Women." *Research Bi-Annual For Movement* 15.2 (1999): 43-52. *SPORTDiscus with Full Text.*)
- Výsledky:** Cílem studie bylo zjistit výkonovou motivaci žen v určitých sportovních odvětvích. Výsledky prokázaly střední míru výkonové motivace ve sportech, jakými jsou atletika a cyklistika. Prokazatelně nižší výkonovou motivaci měly sportovkyně v kriketu a hokeji. Testovaný vzorek obsahoval 100 dotazovaných žen.
- Název:** Porovnání výkonové motivace mezi čínskými a americkými studenty vysokých škol (LI, A., ZHGANG L., SI, G. Comparative study on the structural models of sport achievement motivation between Chinese and American undergraduate students. *Sports Science/Tiyu Kexue* [online]. 1999, vol. 19, issue 5, s. 84-87).
- Výsledky:** Bylo dotazováno 413 vysokoškolských studentů z toho 222 mužů a 191 žen. Tento soubor byl zkoumán z hlediska výkonové motivace a její závislosti na původu daného jedince. Vzorek se skládal

z 256 amerických a 157 čínských studentů, u kterých se prokázala závislost výkonové motivace na rozdílném původu testovaných jedinců.

Název: Výkonová motivace mezi anglo-americkými a japonskými maratonskými běžci (HAYASHI, C.T., WEISS, M.R.. A cross-cultural analysis of achievement motivation in Anglo-American and Japanese marathon runners. *International Journal of Sport Psychology* [online]. 1994, vol. 25, issue 2, s. 187-202).

Výsledky: Testovaný vzorek - 358 závodníků. Závěr studie potvrdil vyšší schopnost konkurenceschopnosti a soutěživosti u anglo-amerických závodníků, což koreluje s vyšší potřebou tzv. self-determination (vnitřními cíli). Naopak japonští závodníci vykazovali spíše úkolové zaměření (achievement goal orientation).

Název: Rozdíly ve výkonové motivaci v závislosti na pohlaví a typu sportovního odvětví (individuální a týmové sporty). (YI, P. Athletes' differences in achievement motivation in sports. *Journal of Wuhan Institute of Physical Education* [online]. 2001, vol. 35, issue 5, s. 64-66).

Výsledky: 2214 čínských sportovců bylo testováno a hodnoceno ve škálách rozdělených do 5 faktorů (touha po společenském uznání, snaha o zlepšení sportovního výkonu, schopnost relaxace, důvěra v dosažení dobrého výsledku a úsilí). Muži vykazovali vyšší skóre na škálách v oblastech schopnosti relaxace, důvěry v dosažení dobrého výsledku a úsilí, než ženské sportovkyně. Sportovci i v individuálních sportech byli na škálách společenského uznání a důvěry v dosažení dobrého výsledku na nižších hodnotách, než sportovci sportů týmových. Naopak u individuálních sportů prokazatelně stoupala hodnota na škále snahy o zlepšení sportovního výkonu.

Název: Výkonová motivace a její závislost na tzv. stavu odcizení (psychology of alienation) u studentů sportovní střední školy v egyptské Káhiře (MOHAMAD, A. S., ZAHRAA, A. M.. The relationship between psychology of alienation and sport achievement motivation for student of sport school in Cairo, Egypt. A comparative study. *Ovidius University Annals, Series Physical Education* [online]. 2014, vol. 14, issue 1, s. 188-199).

Výsledky: Cílem studie se 47 studenty bylo zjištění souvislosti mezi výkonovou motivací a tzv. stavem odcizení (psychology of alienation), který je charakterizován jako vjem jedince, jeho nedostatků vůči okolí. 42 studentů provozovalo individuální sporty a 5 studentů hrálo fotbal. Testovaní studenti byli ve věku od 13 do 18 let. Výsledky prokázaly nepřímou úměru mezi výkonovou motivací a stavem odcizení (psychology of alienation).

Název: Struktura bazální psychické seberegulace a integrace osobnosti ve vztahu ke strategiím ve zvládnání rozhodování u zdravotních záchranářů (JURIŠOVÁ, E., SARMÁNY-SCHULER, I.. Structure of basal psychical self-regulation and personality integration in relation to doping strategy in decision making in paramedics. *Studia psychologica*. 2013, Vol. 55, No, 1, p 3 – 17.).

Výsledky: Cílem studie bylo zjistit: 1) vztah mezi základními komponenty bazální psychické integrovanosti osobnosti (kognitivní, emoční, regulační a adjustační variabilita), faktory všeobecné variability osobnosti (všeobecná psychická vzrušivost, motorická hybnost) a způsobem zvládnání konfliktu při rozhodování (přesouvání odpovědnosti a prokrastinace) u zdravotních záchranářů.
2) Stabilita resp. variabilita výskytu identifikovaných vztahů u záchranářů s různou délkou praxe. Výzkumný vzorek: 134 zdravotních záchranářů ve věku 22-51 let, AM = 33,22, SD = 6,26. Použité metody:

Melbourne Decision Making Questionnaire, MDMQ (1997), dotazník SPARO (Mikšík, 2004).

Zjistili jsme významné vztahy mezi komponentami a faktory psychické integrovanosti (emoční a regulační invariabilita, snížená psychická vzrušivost), kde integrovanost vytváří pokojný, psychicky vyrovnaný a odolný osobnostní typ s převahou k hypervigilanci oproti prokrastinaci se snahou přesouvání zodpovědnosti. Potvrdilo se, že pro pochopení rozhodování zdravotních záchranářů je nutné brát v úvahu pracovní a sociální aspekty.

Název: Osobnostní vlastnosti nezaměstnaných osob se zdravotním postižením (HAMPTON, N., Z. Personality and Attitudes of Chinese University Students toward People with Intellectual Disabilities. *Journal of Rehabilitation* [online]. 2013, vol. 79, issue 1, s. 3-10).

Výsledky: Výzkumný soubor tvořilo 240 dlouhodobě nezaměstnaných osob se zdravotním postižením (minimálně 12 měsíců od registrace na úřadu práce, 120 mužů a 120 žen, průměrný věk 45 let). Data byla zjišťována prostřednictvím metody SPARO. Na základě této metody bylo hlavním cílem výzkumu zjistit podobné osobnostní vlastnosti u této skupiny osob v porovnání s populační normou. Z podstatných zjištění vyplývajících z osobnostních vlastností v závěru předpokládáme, že je u těchto osob prakticky nemožné očekávat samostatnou zvýšenou aktivitu při vyhledávání zaměstnání, a proto se jeví jako velmi nutná potřebná zvýšená pomoc ve formě pracovně profesního a psychologického poradenství.

Název: Osobnostní předpoklady pro dosažení limitního vytrvalostního výkonu na příkladu triatlonu (KOVÁŘOVÁ, L. Osobnostní předpoklady pro dosažení limitního vytrvalostního výkonu na příkladu triatlonu. *Studia Kinantropologica*. 2012).

Výsledky: Cílem této práce bylo ověřit osobnostním testem, zda jsou rozdíly v bazální psychické osobnostní struktuře mezi triatlonisty a obecnou populací. Výzkumu se zúčastnilo celkem 63 triatlonistů (44 mužů a 19 žen), kteří se aktivně účastní triatlonových závodů Českého poháru

v krátkém triatlonu. Pro analýzu dat byl použit osobnostní dotazník SPARO z testovací baterie Diaros. Výsledky byly vyhodnoceny pomocí speciálního počítačového programu. Pro analýzu dat byl použit nepárový t – test, statistická významnost byla hodnocena na hladině 0,01. Výzkum ukázal, že jsou statisticky významné rozdíly ($p \leq 0,01$) mezi triatlonisty a obecnou populací. Triatlonisté vykazují rysy varianty B, což nám popisuje osobnost jako typ vzrušivý, resp. spontánní, pro který je příznačná vnitřní psychická vzrušivost (PV+). Projevuje se tendencí tíhnout k dynamickým interakcím, spojeným s intenzivním psychickým nabuzováním a vysokou situační vzrušivostí. U mužů se vyskytují rysy varianty D3 (s koeficientem $-0,21$), u žen se naopak objevují rysy varianty B4 (s koeficientem $-0,21$).

Název: Vliv vybraných psychických faktorů na výkon závodníka ve vodním slalomu na divoké vodě (BÍLÝ, M., KUBRIČAN, P., SÜSS, V.) *Česká kinantropologie*. 2009, roč. 13, č.2.s. 19 – 27).

Výsledky: Výzkum šetřil závislost mezi anxiozitou a dosahovanými výsledky. V závěru se neprokázala signifikantní korelace mezi úzkostností a vlastním výkonem v dané disciplíně.

3.0 CÍL PRÁCE

Cílem práce je zjistit temperamentové vlastnosti závodníků v rychlostní kanoistice a porovnat je s výsledky šetření v přípravném období roku 2012.

Dalším cílem je zjištění výkonové motivace u stejného testovacího souboru.

4.0 ÚKOLY PRÁCE

- Provést deskripci výsledků studií a výzkumů zabývajících se tématy temperamentových vlastností a výkonové motivace;
- popsat výsledky studií a výzkumů pracujících s tématy temperamentových vlastností a výkonové motivace;
- shromáždit dotazníky;
- analyzovat získaná data;
- porovnat výsledky temperamentových vlastností jednotlivých probandů v roce 2012 s hodnotami v roce 2015;
 - vyhodnotit dotazník výkonové motivace;
 - popsat vztah mezi temperamentovými vlastnostmi a výkonovou motivací;
- vyvodit závěr ze získaného výzkumu.

5.0 PRACOVNÍ HYPOTÉZY

Předpokládáme neměnnost temperamentových vlastností v čase a odlišné hodnoty ve výsledné výkonové motivaci u závodníků s rozdílnou traťovou specializací.

5.1 Pracovní hypotéza I

Nepředpokládáme signifikantní změny temperamentových vlastností sledovaného souboru z roku 2012 a 2015, predikujeme stálost těchto faktorů v čase.

5.2 Pracovní hypotéza II

Predikujeme vyšší průměrné hodnoty ve škále motivace k výkonu u sprinterských závodníků (200m) s vyššími hodnotami anxiózy brzdící výkon.

5.3 Pracovní hypotéza III

S narůstající délkou závodní tratě (1000 m, maraton), předpokládáme střední míru motivace k výkonu s vyšší anxiózou výkon podporující.

6.0 METODOLOGIE

6.1 Soubor a metoda

Jedná se o explorativní výzkum, kterým zjišťujeme vybrané psychické faktory vrcholových sportovců v rychlostní kanoistice.

6.2 Sledovaný soubor

Sledovaným souborem se stala skupina rychlostních kanoistů převážně z armádního sportovního centra Dukla Praha a univerzitního sportovního klubu USK Praha. Celkem se výzkumu zúčastnilo 22 respondentů, kteří byli rozděleni do skupin dle jejich traťové specializace (200 m, 1000 m, maraton). 18 respondentů vyplňovalo dotazník podruhé. Pro ověření stálosti temperamentových vlastností, jsme vzájemně porovnávali právě těchto 18 dotazníků, které byly vyplněny v roce 2012, následně pak v roce 2015. Traťová specializace v rychlostní kanoistice není pevně determinována jako například v atletice, ale každý závodník má svoji úspěšnější disciplínu, ve které dosahuje lepších výsledků než v disciplínách ostatních. Při rozdělování respondentů do skupin jsme využili dlouhodobé znalosti jednotlivých závodníků a jejich výsledků. Průměrný věk sledovaných závodníků byl 26 let ($SD = 3,55$). Z 22 dotazovaných byly 4 ženy.

6.3 Použité metody

Ve výzkumu je použita dotazníková metoda. K šetření temperamentových vlastností je využito standardizovaného **Eysenckova dotazníku temperamentu (EPI)**. Dotazník tvoří 57 otázek, které zjišťují pocity a chování v různých situacích běžného života. Možná je jen odpověď ANO či NE. Součtem odpovědí ve třech z pěti dimenzí získáme tři výsledná skóre – N (neuroticismu), E (extrovertovanosti) a L (tzv. „lžiskóre). L skóre má na ovlivnění výzkumu velmi malý vliv. Hodnoty E a N se vynesou do grafu na osy x a y, kde vyznačíme průsečík těchto hodnot v příslušném kvadrantu. Každý kvadrant vyznačuje jeden ze čtyř typů osobnosti. Platí, že čím je průsečík dál od středu grafu, tím je daný typ výraznější. Naopak je-li průsečík v blízkosti středu grafu, jedná se typ nevyhraněný (Eysenck, 1960), s hodnotami ± 1

směrodatné odchyly (SD).

Dotazník D-M-V je složen ze tří složek, z nichž první je škála motivace k výkonu obsahující 28 otázek. Další 2 škály určují anxiozitu podporující (10 otázek), nebo naopak brzdící (17 otázek) celkový výkon. Předlohou slovenským autorům se stal PMT dotazník německého autora Modicka. Postupně byly vytvořeny a testovány 4 pracovní verze testu. Dotazník je určen pro měření motivace k výkonu, který byl standardizovaný na vysokoškolských a středoškolských studentech a jeho velkou předností je rychlost administrace a jednoduchost skórování. Bohužel dotazník nemá ošetřenou oblast sociálně žádoucích odpovědí, která by věrohodnost dotazníku zvyšovala. (Pardel, Maršálová, Hrabovská, 1984).

6.4 Analýza dat

První část práce si dává za úkol potvrdit či vyvrátit temperamentovou stálost v čase. Závodníci byli dotazováni v první části výzkumu v roce 2012 a poté opět po třech letech v roce 2015. Jelikož kvantitativní výzkum porovnává hodnoty dvou testů, budeme využívat tzv. dvojrozměrnou analýzu dat. V grafickém zobrazení v eysenckově schématu jsme pomocí základních statistických metod určili vzájemnou rozdílnost mezi oběma testy a to porovnáním průměrných hodnot prvního a druhého měření jak na úrovni neurocity, tak i na úrovni extroverze/introverze. Pro získání informace o poklesu či nárůstu hodnot na jednotlivých škálách jsme definovali průměrnou změnu hodnot zjištěnou aritmetickým průměrem.

Výsledky šetření v oblasti výkonové motivace byly přepočítávány na deseti hodnotovou skórovací soustavu tzv. steny, které nabývají hodnot od 1 do 10, kde je průměrná hodnota 5,5 a směrodatná odchylna 2. Prezentace výsledků bude vyjádřena i pomocí T-skórů s průměrnou hodnotou 50 a směrodatnou odchylkou 10. Jako signifikantní rozdíl bude považován výsledek, jehož rozdíl od průměrné hodnoty bude dosahovat minimálně hodnoty jedné směrodatné odchylny.

U závodníků specializujících se na jednotlivé disciplíny budou porovnávány hodnoty k průměrnému výsledku výkonové motivace, které jsou vyjádřeny jak v desetihodinové skórovací soustavě (STENY), tak i pomocí T-skórů. Jako signifikantní rozdíl bude považován výsledek, jehož rozdíl od průměrné hodnoty bude dosahovat minimálně hodnoty jedné směrodatné odchylny.

7.0 VÝSLEDKY

7.1 *Temperamentové vlastnosti*

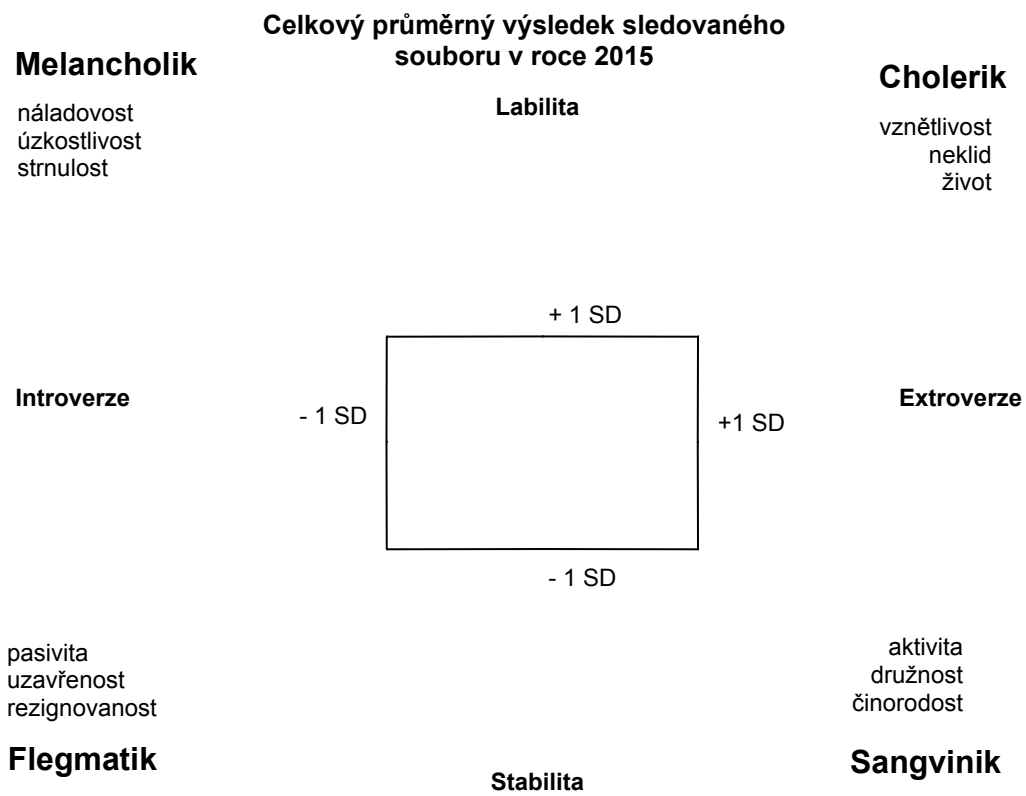
Výzkumu se účastnilo 22 respondentů. 18 respondentů vyplňovalo dotazník podruhé. Pro ověření stálosti temperamentových vlastností, jsme vzájemně porovnávali právě těchto 18 dotazníků, které byly vyplněny v roce 2012, následně pak v roce 2015. Všechny dotazníky splnily požadavky podmiňující zařazení do výzkumu. Hodnota směrodatné odchylky ve škále neurocity byla 4,02. Ve škále extroverze/introverze 3,86.

Průměrná hodnota temperamentových vlastností v roce 2015 byla v kvadrantu sangvinik s nižší úrovní extroverze a nižší úrovní stability (Obr. 3).

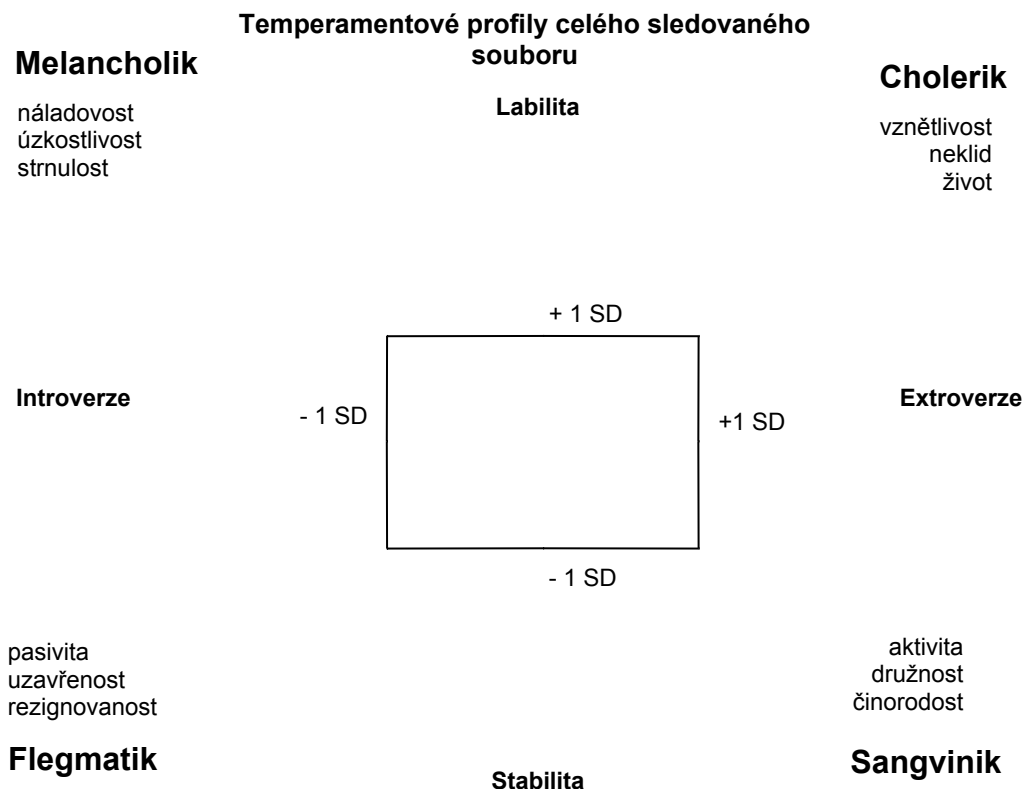
Závodníci na nejkratší trati 200 m prokázali v roce 2015 stejnou míru neurotičnosti jako celkový průměr všech závodníků. Na ose extroverze/introverze byl výsledek sprinterů oproti průměru více přikloněn k extrovertnímu způsobu chování. Převažují sangvinici.

Neurotičnost závodníků na 1000 m byla na úrovni nižší stability. V dimenzi extrovertovanosti prokázali jedinci nižší hodnoty, které se nacházely v kvadrantu „sangvinik“.

Maratónští specialisté dosáhli průměrných hodnot také v oblasti nižší úrovně stability s nižší hodnotou v dimenzi extrovertovanosti. Všechny průměrné hodnoty vlastností temperamentu byly v kvadrantu sangvinik.

Obr. 3 Celkový průměrný výsledek sledovaného souboru v roce 2015

Obr. 4 Temperamentové profily celého sledovaného souboru v roce 2015

7.2 Výkonová motivace

Ve škále motivace k výkonu prokázali závodníci vyšší hodnoty, které byly nad průměrem (6,5 stenu). Anxiozita brzdící (AB) byla na nižší podprůměrné úrovni (4), kdežto anxiozita podporující výkon (AP) byla na středně vysoké úrovni (7,2). Vše je graficky vyjádřeno v tabulce 1.

Sprinterští závodníci se od celkového průměru lišili jen velmi málo vyšší hodnotou MV. Rozdíl v anxiozitě brzdící výkon a anxiozitě výkon podporující nebyl významný, činil pouze 0,1 bodu, respektive 0,3 bodu.

V disciplíně 1000 m se také neprojeví výraznější odlišnosti. Motivace k výkonu (MV) se prokázala stejná jako u celkového průměrného výsledku všech závodníků. Stejně jako u všech ostatních sledovaných souborů byla negativní anxiozita na nižší úrovni (4). Soubor závodníků na 1000 m prokázal středně vysokou úroveň anxiozity podporující výkon (7,8).

Většího rozdílu hodnot od průměru bylo dosaženo u maratónské skupiny, kde hodnota motivace k výkonu byla téměř o 10 % nižší (5,6) oproti celkovému průměrnému výsledku všech dotazovaných. Anxiozita brzdící byla jako u všech

ostatních sledovaných skupin téměř stejná. Za zmínku stojí třetí hodnota z vyplňovaného dotazníku, tou je údaj o anxiositě pozitivní, která byla nižší oproti průměru téměř o 10 % (6,3).

Tab. 1 Celkový přehled všech dotazovaných respondentů

DMV									
Kategorie	MV			AB			AP		
	h.s.	T	S	h.s.	T	S	h.s.	T	S
200 m									
1.	116	62	8	69	60	5	45	68	9
2.	110	59	7	59	53	6	27	50	6
3.	93	50	6	39	36	3	28	50	6
4.	119	66	9	39	36	3	47	70	10
5.	137	75	10	41	36	3	54	77	10
6.	70	33	2	37	32	2	26	50	6
7.	108	59	7	40	36	3	36	60	8
8.	99	53	6	43	36	3	26	50	6
9.	107	56	7	82	68	9	21	43	4
10.	115	62	8	38	32	2	54	77	10
1000 m									
11.	105	56	7	29	29	1	47	70	10
12.	93	50	6	58	50	6	38	63	8
13.	93	50	6	58	50	6	38	63	8
14.	95	50	6	48	41	4	23	47	5
15.	120	66	9	42	36	3	36	60	8
Maratón									
16.	97	50	6	55	50	6	23	47	5

17.	119	66	9	52	46	5	39	63	8
18.	84	43	4	41	36	3	30	54	6
19.	69	33	2	55	50	6	44	68	9
20.	99	53	6	33	29	1	19	39	3
21.	102	53	6	50	46	5	24	47	5
22.	96	50	6	38	32	2	39	63	8
Průměr	102,1	54,3	6,5	47,6	41,8	4	34,7	58,1	7,2
Směrodatná odchylna	15,7	9,9	2	12,3	10,2	2	10,5	10,7	2

Legenda: h.s. – hrubé skóre, T – T body, S – Steny, DMV - Dotazníku motivace výkonu, MV - škála motivu výkonu , AB - škála anxiózy brzdící výkon, AP - škála anxiózy podporující výkon

V tabulce 1 můžeme identifikovat největší rozdíly mezi disciplínami v jednotlivých aspektech výkonové motivace. Skupinou s nejvyšší motivací k výkonu byli sprinteři. Nejmenší motivaci k výkonu měla maratónská skupina. Anxióza brzdící výkon byla, ve všech sledovaných souborech stejná. Rozdíly byly identifikovány jako nesignifikantní. Rozdílnost mezi jednotlivými soubory byla nejvyšší ve škále anxiózy pozitivní, kde na středně vysokých hodnotách byli jedinci ze skupiny 1000 m. Nejmenší úrovně na této škále dosáhli maratónci.

7.3 Porovnání získaných hodnot temperamentových vlastností v roce 2012 a 2015

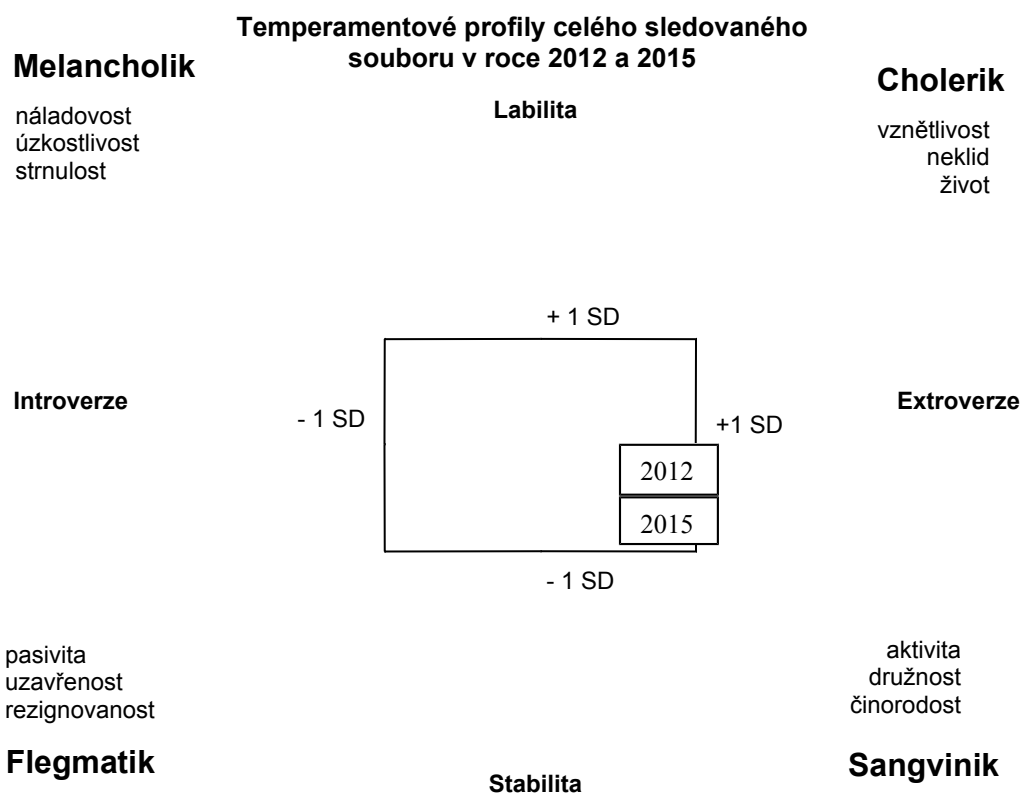
Na škále neurotismu se průměrný výsledek lišil velmi málo a je tedy statisticky nevýznamný. Bylo prokázáno snížení neurocitu o 5 % v celkovém souboru dotazovaných. Na škále extroverze/introverze se výsledek, stejně jako u neurotismu, signifikantně nezměnil. Rozdíl nedosáhl ani hodnoty 1 %.

Pokud se zaměříme na jednotlivé disciplíny, tak i tam jsou rozdíly nesignifikantní. U sprinterských závodníků na 200 m byla neurocita totožná s rokem 2012. Extrovertovanost se snížila jen velmi málo a lze ji považovat za nezměněnou (tab. 3.).

Závodníci specializující se na 1000 m vykazovali o 2 % nižší neurocitu a rozdíl necelých 8 % na ose extroverze opět směrem k introvertnímu způsobu chování (tab. 4).

Neurotizismus u maratónských závodníků doznal většího rozdílu (8 %), než u ostatních skupin, ale opět se nejednalo o změny, které by hypotézu I zpochybnilly. Ve škále extrovertovanosti se výsledek shodoval s rokem 2012 (tab. 5).

Všechny dosahované rozdíly jsou velmi nepatrné a nepřesahovaly hranice směrodatné odchylky. Za zajímavost lze považovat to, že všechny rozdíly měly záporné znaménko, tedy že všechny proměnné hodnoty vykazovaly vyšší míru stability a přechod od extroverze směrem ke středové ose grafu. Na obr. 5 je znázorněno grafické zobrazení vždy v roce 2012 i 2015.

Obr. 5 Průměrné temperamentové hodnoty v roce 2012 a 2015

Tab. 2 Celkový výsledek všech dotazovaných respondentů

Celkový výsledek všech dotazovaných respondentů			
2012		2015	
N	E-I	N	E-I
10,4	12,8	9,2	12,6
Rozdíl		- 1,2	- 0,2

Tab. 3 Porovnání hodnot závodníků na 200 m

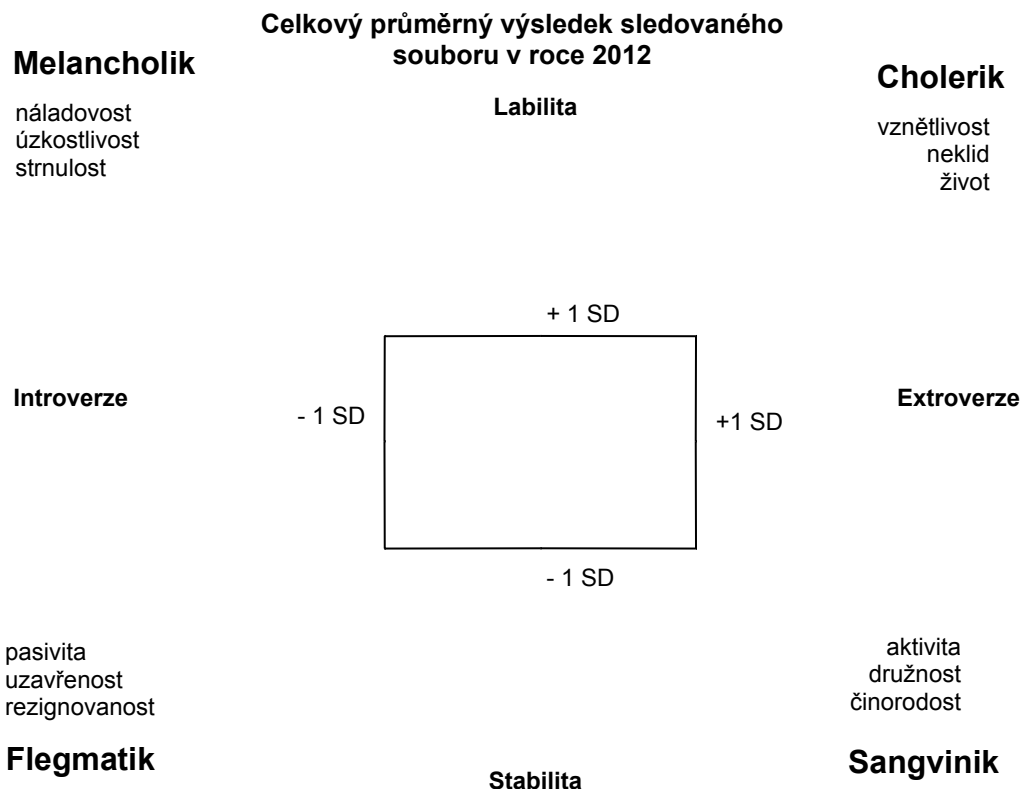
200 m			
2012		2015	
N	E-I	N	E-I
9,1	13,6	9,1	13,4
Rozdíl		0	- 0,2

Tab. 4 Porovnání hodnot závodníků na 1000 m

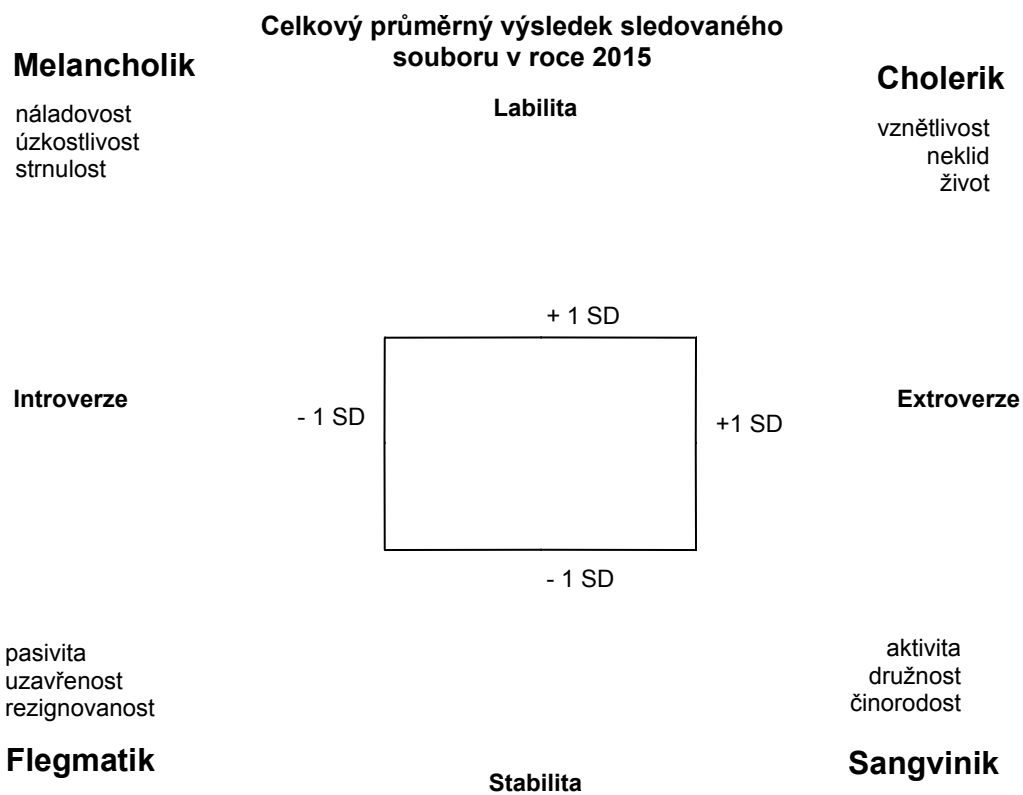
1000 m			
2012		2015	
N	E-I	N	E-I
10,6	14,1	10	12,3
Rozdíl		-0,6	-1,8

Tab. 5 Porovnání hodnot závodníků v maratónu

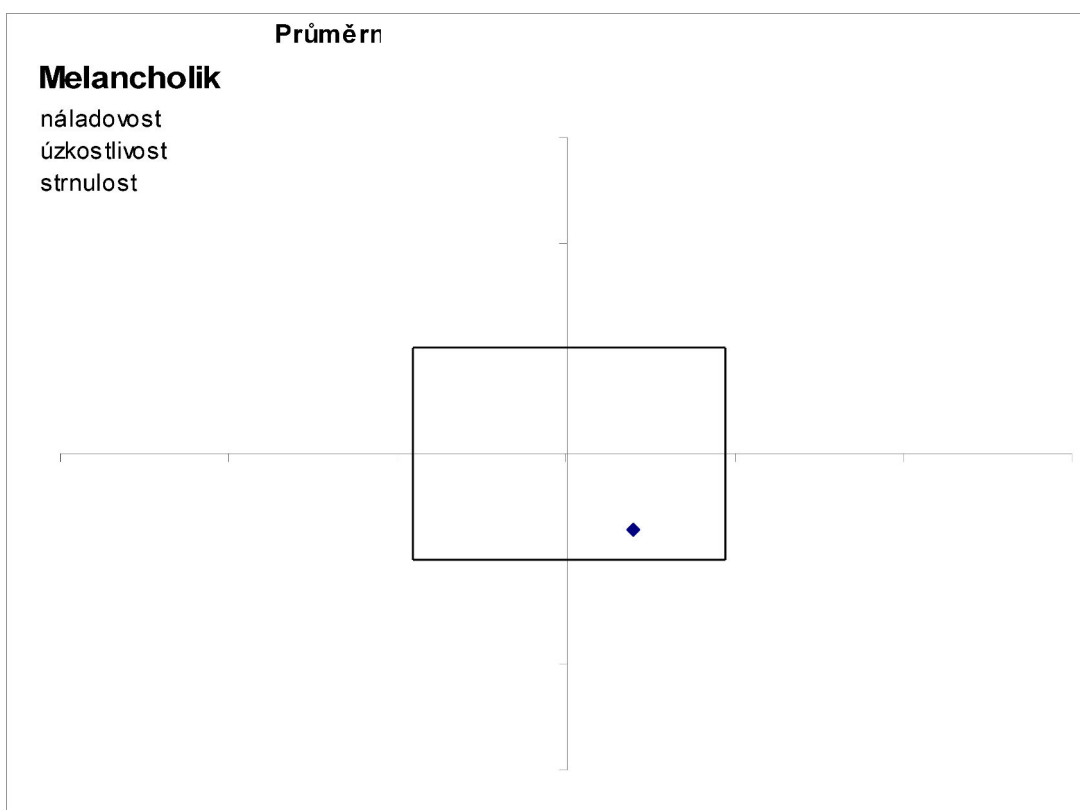
Maratón			
2012		2015	
N	E-I	N	E-I
10,4	12	8,6	11,9
Rozdíl		-1,8	-0,1

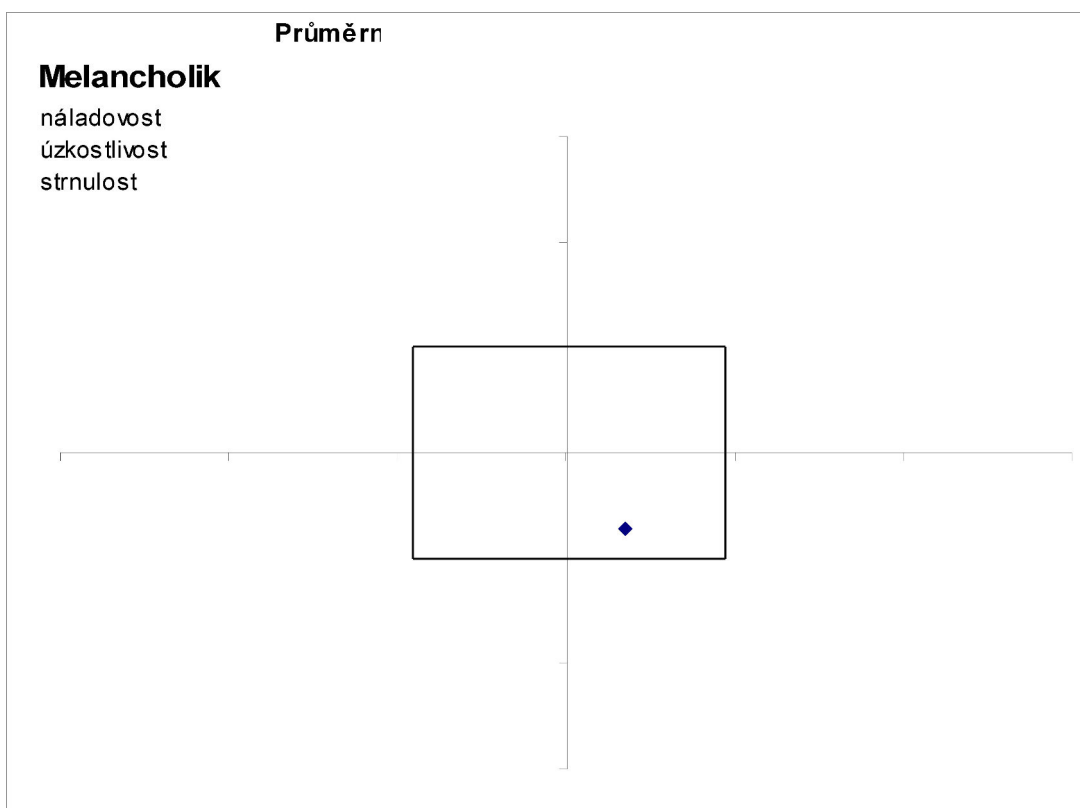
Obr. 6 Celkový průměrný výsledek všech závodníků v roce 2012

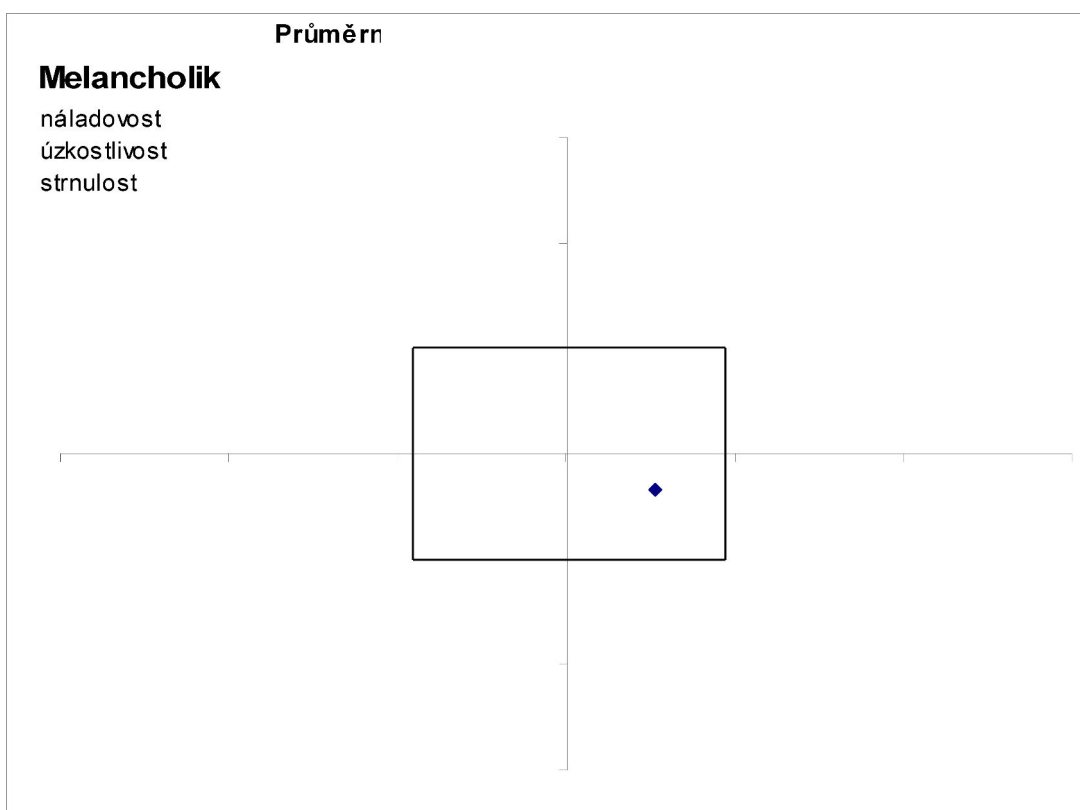
Obr. 7 Celkový průměrný výsledek všech závodníků v roce 2015

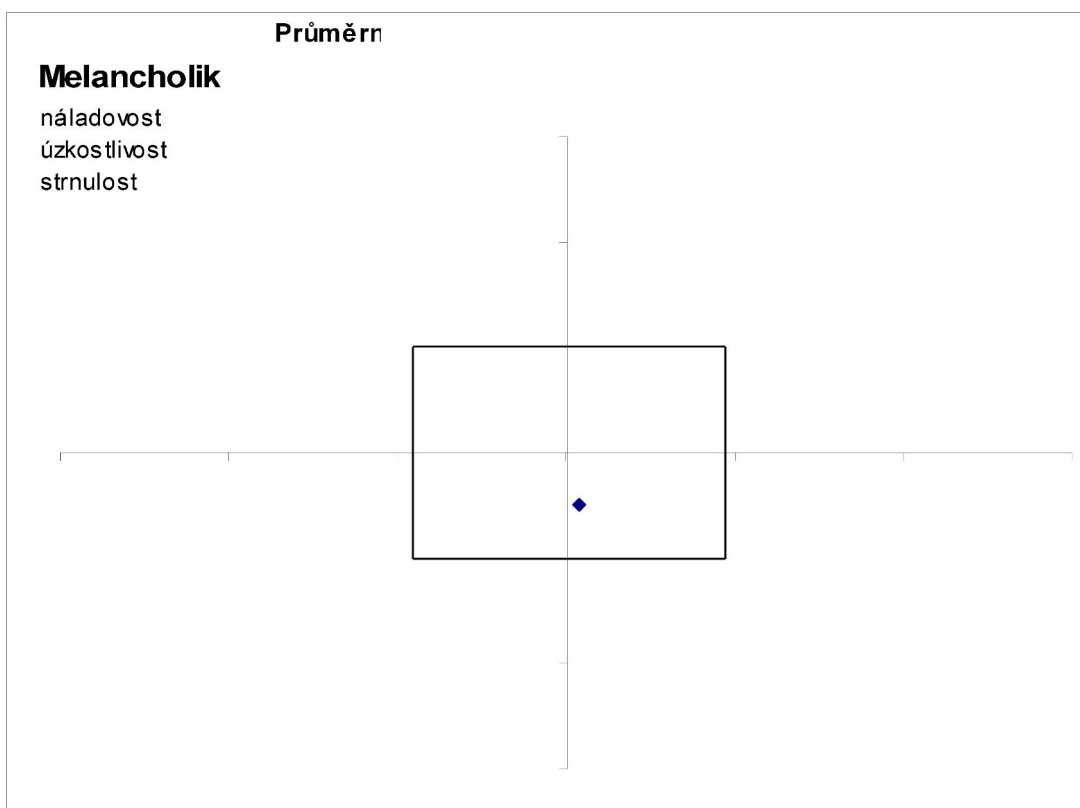
Obr. 8 Průměrný temperamentový profil závodníků na 200 m 2012

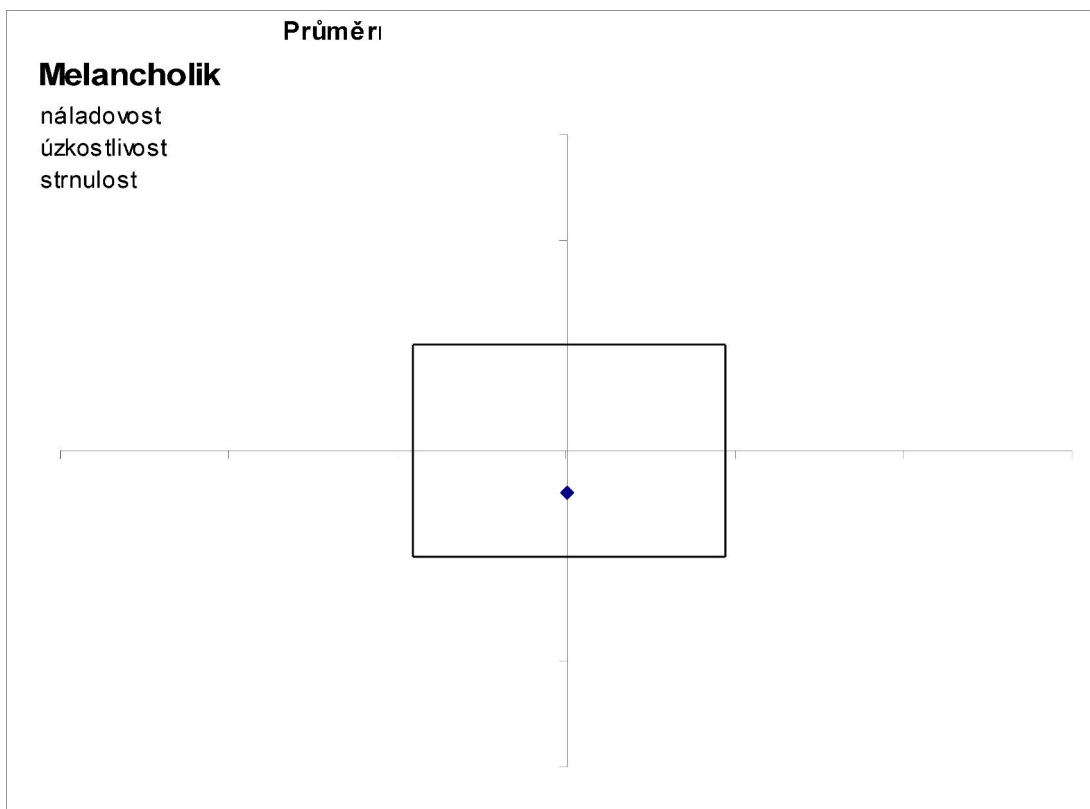
Obr. 9 Průměrný temperamentový profil závodníků na 200 m 2015

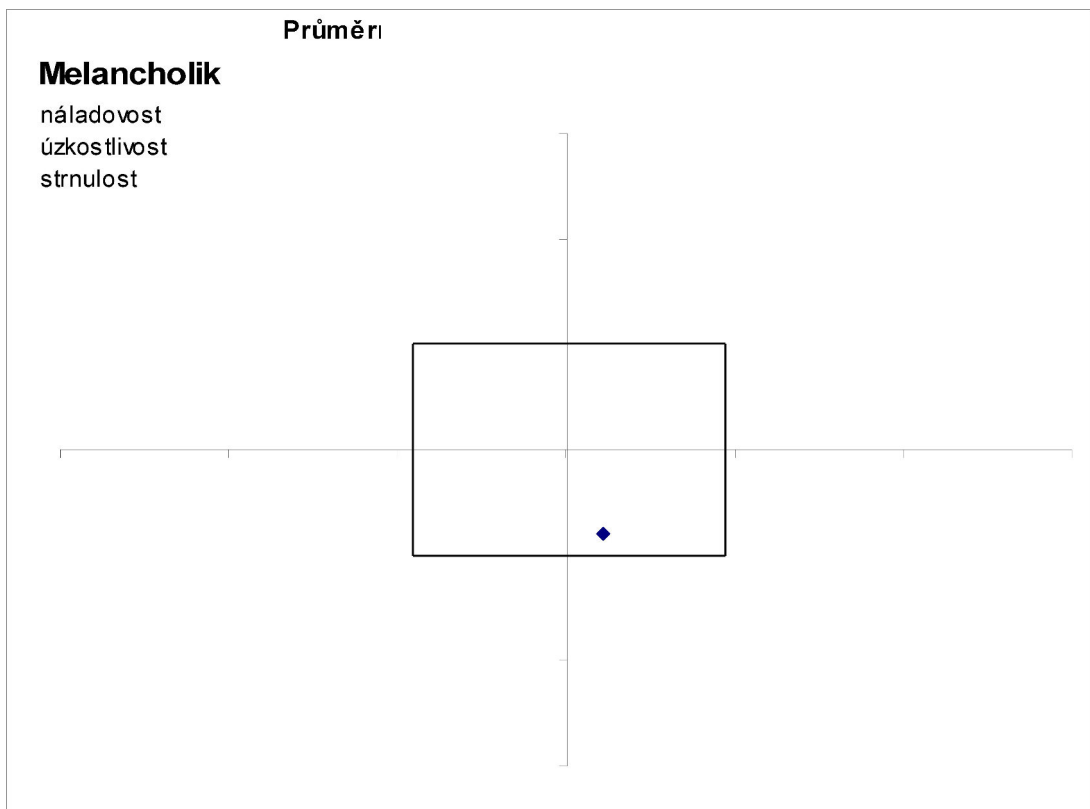
Obr. 10 Průměrný temperamentový profil závodníků na 1000 m 2012

Obr. 11 Průměrný temperamentový profil závodníků na 1000 m 2015

Obr. 12 Průměrný temperamentový profil závodníků v maratónu 2012

Obr. 13 Průměrný temperamentový profil závodníků v maratónu 2015

8.0 DISKUZE

Šetřením jsme zjistili temperamentové vlastnosti a výkonovou motivaci závodníků v rychlostní kanoistice. Předpoklad o neměnnosti temperamentových vlastností se prokázal jako potvrzený, což je vyjádřeno v obrázku číslo 5, kde jsou obě průměrné hodnoty vzájemně porovnány. Ani opětovné testování neprokázalo nutnost temperamentové vyhraněnosti k podávání špičkových výkonů v rychlostní kanoistice (Obr. 4). Důvody převahy stability nad labilitou můžeme hledat v souvislostech k určité vytrvalosti, metodičnosti, houževnatosti, tedy k vlastnostem, které sice nepředurčují k vrcholným výsledkům na největších soutěžích, ale jejich absencí se tyto aspirace razantně snižují.

S přihlédnutím k výkonnosti testované skupiny (členové reprezentačního družstva seniorů) je pravděpodobně možné korelaci mezi neurocitou a těmito vlastnostmi, uvedenými výše, potvrdit. Převahu extroverze nad introverzí můžeme sledovat u většiny sportovních odvětví na vyšší úrovni. Toto je pravděpodobně spojeno s pojmy jako je sebeprosazení či aspirace, které vrcholné výkony podmiňují.

Neprokázala se žádná souvislost mezi temperamentovými rysy a výkonovou motivací. Závodníci se srovnatelnými temperamentovými rysy vykazovali různé hodnoty výkonové motivace.

Výzkumná práce, která se zabývala temperamentovými vlastnostmi a výkonovou motivací u vodních slalomářů v kategorii juniorů (Bílý, Süß, Matošková, 2011), dosáhla velmi podobných výsledků. Zkoumaný soubor se podrobil testování v roce 2007 a posléze i v roce 2010. Byl zvolen i stejný dotazník temperamentu. I zde můžeme pozorovat velmi mírný pokles směrem k nižší neurocitě. Porovnání výkonové motivace u vodních slalomářů a rychlostních kanoistů je zobrazeno v tabulkách 6 a 7.

Tab. 6 Výsledné průměrné výsledky u skupiny rychlostních kanoistů

DMV								
MV			AB			AP		
h.s.	T	S	h.s.	T	S	h.s.	T	S
102,1	54,3	6,5	47,6	41,8	4	34,7	58,1	7,2

Tab. 7 Výsledné průměrné výsledky u skupiny juniorských vodních slalomářů

DMV								
MV			AB			AP		
h.s.	T	S	h.s.	T	S	h.s.	T	S
90,1	46,8	5,1	50,8	44,6	4,7	24,6	46,9	4,8

Velmi podobnou prací je práce šetřící temperamentové vlastnosti a výkonovou motivaci u vodních slalomářů v seniorské kategorii (Bílý, Süß, 2007). Výrazně zde převažovali, stejně jako v našem výzkumu, závodníci s nízkým skóre k neurotizmu. Prokázalo se také, že míra extrovertnosti nemá velký vliv na celkový výkon. Nejvhodnějším se ukázal být temperamentový rys typu flegmatik.

Z hlediska výkonové motivace dosahovali závodníci průměrných hodnot ve škále motivace k výkonu. Výrazně nižších hodnot pak ve škále anxiózy brzdící výkon. V porovnání s rychlostními kanoisty byla hodnota ve škále motivace k výkonu nižší téměř o 20 bodů ve hrubém skóre. Ve škále anxiózy brzdící výkon jsme šetřením zjistili mírně (o 4 body ve hrubém skóre) vyšší hodnoty u rychlostních kanoistů. Anxióza podporující výkon byla v obou výzkumech stejná.

V tabulkách 8 a 9 jsou vzájemně porovnány hodnoty celkových průměrných výsledků mezi rychlostními kanoisty a vodními slalomáři uvedeny průměrné hodnoty výkonové motivace ve všech škálách.

Tab. 8 Výsledné průměrné výsledky u skupiny rychlostních kanoistů

DMV								
MV			AB			AP		
h.s.	T	S	h.s.	T	S	h.s.	T	S

102,1	54,3	6,5	47,6	41,8	4	34,7	58,1	7,2

Tab. 9 Výsledné průměrné výsledky u skupiny seniorských vodních slalomářů

DMV								
MV			AB			AP		
h.s.	T	S	h.s.	T	S	h.s.	T	S
86	44,2	4,5	43,4	38,7	3,5	35,7	59,1	7,4

V práci Temperamentová charakteristika hráček softbalu (Bílý, Süß, Soušková, 2007) byl zjištěn průměrný temperamentový profil z hlediska neurocity na úrovni 4,1 a 8,5 ve škále extroverze/introverze. U rychlostních kanoistů dosahovala neurocita mnohem vyšších hodnot (9,2). Vykazovali tedy vyšší labilitu. V hodnotách extroverze/introverze dosahovali kanoisté také vyšší úrovně na této škále (12,6). V tabulce 10 jsou uvedeny celkové souhrnné výsledky obou skupin.

Tab. 10 Porovnání temperamentových vlastností mezi softbalistkami a kanoisty

Porovnání temperamentových vlastností mezi softbalistkami a kanoisty			
Softbal		Rychlostní kanoistika	
N	E-I	N	E-I

4,1	8,5	9,2	12,6
Rozdíl		+ 5,1	+ 4,1

V diplomové práci šetřící psychologické aspekty výkonnosti v kanoistice na divokých vodách, (Křížková, 1994) došla autorka k závěru existence určité spojitosti mezi zvyšující se anxiozitou posilující výkon a ke zvyšujícímu se věku závodníka. Úspěšnější slalomáři a sjezdaři mají signifikantně menší brzdící anxiozitu a větší motivaci k výkonu než neúspěšní. Úspěšní slalomáři mají větší neurotické tendence. Rozdílnost mezi naším souborem a souborem Křížkové můžeme určit pouze ve škále motivace k výkonu, kde soubor rychlostních kanoistů vykazoval vyšší hodnoty.

Další diplomová práce z roku 2012 byla zaměřena na rozdílnost mezi temperamentovými vlastnostmi mezi německými a českými kanoisty. Kolářová (2012) šetřením zjistila, že dominantním temperamentovým typem u německých závodníků byl sangvinik, extrovert s nízkou neurocitou. U českých závodníků nepřevládá žádný temperamentový typ. U našeho výzkumu také nepřevládá konkrétní temperamentový profil a prokázala se temperamentová nevyhraněnost (Obr. 4).

Elektronický článek publikující výzkum temperamentových vlastností u ruských závodníků v tzv. kettlebell liftingu (Simen, 2015) zjistil, střední hodnoty extrovertovanosti. Závodníci byli v kvadrantech flegmatik-sangvinik. V porovnání s naším výzkumem, měl soubor ruských závodníků podobné výsledky. Většina dotazovaných respondentů byla na, nebo pod úrovní osy určující neurocitu (Obr. 4).

Převahu flegmatiků potvrdila polská studie u závodníků v boxu (Wlazlo, 1995). Prokázalo se, že flegmatik je ze všech temperamentových typů nejúspěšnější z hlediska dosahovaných výsledků. Ve sportovním boxu je tedy pravděpodobně temperamentová vyhraněnost vyšší, než u naší sledované skupiny.

9.0 ZÁVĚR

Celkem se našeho výzkumu zúčastnilo 22 dotazovaných respondentů (4 ženy, 18 mužů). K výzkumu jsme použili eysenckův dotazník temperamentových vlastností a dotazník motivace k výkonu D-M-V.

Průměrná hodnota temperamentových vlastností v roce 2015 byla v kvadrantu sangvinik s nižší úrovní extroverze a nižší úrovní stability (Obr. 3).

Ve škále motivace k výkonu prokázali závodníci vyšší motivaci k výkonu, která byla nad průměrem (6,5 stenu). Anxiozita brzdící (AB) byla na nižší podprůměrné úrovni (4), kdežto anxiozita podporující výkon (AP) byla na středně vysoké úrovni (7,2). Vše je graficky vyjádřeno v tabulce 1.

Hypotéza I

Nepředpokládáme signifikantní změny temperamentových vlastností sledovaného souboru z roku 2012 a 2015, predikujeme stálost těchto faktorů v čase.

Nepotvrdily se signifikantní změny temperamentových vlastností sledovaného souboru z roku 2012 a 2015. Prokázala se tedy stálost těchto faktorů v čase. Hypotéza I se potvrdila.

Hypotéza II

Predikujeme vyšší průměrné hodnoty ve škále motivace k výkonu u sprinterských závodníků (200m) s vyššími hodnotami anxiozity brzdící výkon.

Sprinterští závodníci nedosahovali vyšších hodnot ve škále motivace k výkonu ani ve škále anxiozity brzdící výkon. Hypotéza II se nepotvrdila.

Hypotéza III

S narůstající délkou závodní tratě (1000 m, maraton), předpokládáme střední míru motivace k výkonu s vyšší anxiozitou výkon podporující.

Závodníci na 1000m nedosahovali středních hodnot ve škále motivace k výkonu a vyšších hodnot v anxiozitě podporující výkon. Středních hodnot motivace k výkonu s nižší anxiozitou pozitivní dosahovali jedinci z maratónské skupiny. Hypotéza III se nepotvrdila.

Ke zvýšení validity výzkumu by přispělo ověření získaných dat pomocí rozdílného dotazníku výkonové motivace.

Závěrem je třeba podotknout, že znalost temperamentových vlastností, výkonové motivace a další osobnostních rysů je nutností při tvorbě i aplikaci tréninkového procesu v jakémkoliv sportovním odvětví.

10.0 POUŽITÁ LITERATURA

1. ATKINSON, J., W. Motivational determinants of risk-taking behavior. *In Motivational science: social and personality perspectives*: Psychology Press, 2000. s. 191-201. ISBN 0-86377-696-5.
2. BEDRNOVÁ, E., Nový, I. *Psychologie a sociologie řízení*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 1998, 559 s. ISBN 80-85943-57-3.
3. BLATNÝ, M. Sebepojetí z pohledu sociálně-kognitivní psychologie. "*Temperament, inteligence, sebepojetí: nové pohledy na tradiční témata psychologického výzkumu*. Brno: PSÚ AV ČR, SCAN, Tišnov (2003): 87-149.
4. BLATNÝ, M. *Psychologie osobnosti: hlavní témata, současné přístupy*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 301 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3434-7.
5. BLATNÝ, M., PLHÁKOVÁ, A. *Temperament, inteligence, sebepojetí: nové pohledy na tradiční témata psychologického výzkumu*. Vyd. 1. Tišnov: Sdružení SCAN, 2003, 150 s. ISBN 80-866-2005-0.
6. BÍLÝ, M., KUBRIČAN, P., SÜSS, V. Vliv vybraných psychických faktorů na výkon závodníka ve vodním slalomu na divoké vodě. *Česká kinantropologie*. 2009, roč. 13, č.2.s. 19 – 27.
7. BÍLÝ, M., SÜSS, V., Temperamentové vlastnosti a výkonová motivace závodníků ve vodním slalomu. *Studia Kinanthropologica*, 2007, Roč. 8, č.1, s. 23-28
8. BÍLÝ, M., SÜSS, V., MATOŠKOVÁ, P. Personality characteristics and performance motivation of competitors – juniors in white water. *ACC Journal*, vol 17, 2/2011, pp. 9-17. ISSN 1803-9782.

9. SÜSS, V., BÍLÝ, M., SOUŠKOVÁ, K. Temperament characteristics of Czech softball players. *Acta Facultatis Educationis Physicae Universitatis Comenianae*, 2007, č.1
10. CASTILLO, I., J. L. DUDA, I., BALAGUER a I., TOMÁS. Cross domain generality of achievement motivation across sport and the classroom: The case of Spanish adolescent. *Adolescence* [online]. 2009, vol. 44, issue 175, s. 569-580.
11. ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 655 s. ISBN 80-717-8463-X.
12. DUREHA, D K, MORADHVAJ S., YADUVANSHI, S., MISHRA, P. A comparative study of incentive motivation, achievement motivation and anxiety level between national and international hockey players. *British Journal of Sports Medicine* [online]. 2010, vol. 44, S1, i58-i58.
13. FONTAYNE, P., SARRAZIN P., FAMOSE, J.P. Culture and Achievement Motivation in Sport: A Qualitative Comparative Study Between Maghrebian and European French Adolescents. *European Journal of Sport Science* [online]. 2001, vol. 1, issue 4, s. 1.
14. FERNANDEZ-RIO, J. CECCHINI ESTRADA A. J., MENDEZ-GIMÉNEZ, A., FERNÁNDEZ-GARCIA, B., SAAVEDRA, P. 2×2 Dominant achievement goal profiles in high-level swimmers. *European Journal of Sport Science* [online]. 2014, vol. 14, issue 3, s. 265-272.
15. HAMPTON, N. Z., Personality and Attitudes of Chinese University Students toward People with Intellectual Disabilities. *Journal of Rehabilitation* [online]. 2013, vol. 79, issue 1, s. 3-10.
16. HAYASHI, C.T., WEISS, M.R.. A cross-cultural analysis of achievement motivation in Anglo-American and Japanese marathon runners. *International Journal of Sport Psychology* [online]. 1994, vol. 25, issue 2, s. 187-202.

17. HECKHAUSEN, H. *Motivation und Handeln: Lehrbuch der Motivationspsychologie; mit ... 72 Tab.* 2a. Aufl. Berlin: Springer, 1991, 270 s. ISBN 540-09811-9.
18. HECKHAUSEN, H, Arie W., KRUGLANSKI. *Motivation and action: perspektivní orientace žáků a časový faktor v žákovské motivaci.* Vyd. 1. Překlad Jiří Ogrocký. New York: Springer-Verlag, c1991, xx, 504 p. Encyklopedie (Barrister. ISBN 03-875-4204-3.
19. HOMOLA, M. *Motivace lidského chování.* 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972. 356 s., ISBN 80-902105-8-9.
20. HOŠEK, V. *Sportovní motivace.* In *Psychologie sportu.* SLEPIČKA, Pavel, Václav HOŠEK a Běla HÁTLOVÁ. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2006, 230 s. ISBN 80-246-1290-9.
21. HRABAL, V. *Motivace a školní úspěšnost žáka.* In *Psychologie školní úspěšnosti žáků.* HELUS, Zdeněk, et al. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979. s. 61-110.
22. HRABAL, V., PAVELKOVÁ I., MAN, F. *Školní výkonová motivace žáků: dotazník pro žáky.* Vyd. 1. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2011, 27 s. Evaluační nástroje. ISBN 978-80-87063-34-7.
23. JANKOVSKÝ, J. *Etika pro pomáhající profese.* 1. vyd. Praha: Triton, 2003. 223 s. ISBN 80-7254-329-6.
24. JURIŠOVÁ, E., SARMÁNY-SCHULER, I.. Structure of basal psychical self-regulation and personality integration in relation to doping strategie in decision making in paramedics. *Studia psychologia.* 2013, Vol. 55, No, 1, p 3 – 17.

25. KOLÁŘOVÁ, E. *Temperamentové vlastnosti kajakářů v rychlostní kanoistice v Německu a České republice*. Praha 2012. Diplomová práce. Fakulta tělesné výchovy a sportu. Vedoucí práce PhDr. Milan Bílý, Ph.D.
26. KŘÍŽKOVÁ, K. *Psychologické aspekty výkonnosti a specializace v kanoistice na divokých vodách*. Olomouc 1994. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Doc. PhDr. Hana Válková, CSc.
27. LENS, W., MOREAS, M., A. *Future Time Perspective: An Individual and Societal Approach* In ZALESKI, Z. *Psychology of Future Time Orientation*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 1994, s. 23 – 38. ISBN 83-85291-73-3.
28. LI, A., ZHGANG L., SI, G. *Comparative study on the structural models of sport achievement motivation between Chinese and American undergraduate students*. *Sports Science/Tiyu Kexue* [online]. 1999, vol. 19, issue 5, s. 84-87.
29. NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2., rozšířené vyd., v Akademii vyd. 1. Academia, 1997, 437 p. ISBN 80-200-0625-7.
30. MADSEN, K., B. *Teorie motivace: (srovnávací studie moderních teorií motivace) : Theories of motivation : (a comparative study of modern theories of otivation) (Orig.)*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1972. 381 s.
31. MIKŠÍK, O. *Psychologická charakteristika osobnosti*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001, 257 s. ISBN 80-246-0240-7.
32. MOHAMAD, A. S., ZAHRAA, A. M.. *The relation between psychological alienation and sport achievement motivation for student of sport talented school in Cairo Egypt*. *Ovidius University Annals, Series Physical Education* [online]. 2014, vol. 14, issue 1, s. 188-199.
33. NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998, 590 s.

ISBN 80-200-0689-3.

34. NAKONEČNÝ, M. *Lexikon psychologie*. 1. vyd. Praha: Vodnář, 1995, 397 s. ISBN 80-85255-74-x.
35. NAKONEČNÝ, M. *Lidské emoce*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2000, 335 p. ISBN 80-200-0763-6.
36. PARDEL, T., MARŠÁLOVÁ, L., HRABOVSKÁ, A. Dotazník motivácie výkonu - príručka. *Psychodiagnostické a didaktické testy*, Bratislava, 1984.
37. PAVELKOVÁ, I., KRUGLANSKI, A., W. *Motivace žáků k učení: perspektivní orientace žáků a časový faktor v žákovské motivaci*. Vyd. 1. Překlad Jiří Ogrocký. Praha: Univerzita Karlova, 2002, 248 s. Encyklopedie (Barrister. ISBN 80-729-0092-7.
38. PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004, 472 s. ISBN 978-802-0014-993.
39. SHEEHY, N. *Encyklopedie nejvýznamnějších psychologů*. Vyd. 1. Překlad Jiří Ogrocký. Brno: Barrister, 2005, 238 s. Encyklopedie (Barrister. ISBN 80-865-9882-9.
40. SIMEN, V. P. Temperament specifics of elite kettlebell lifters. *Teoria i Praktika Fiziceskoj Kul'tury* [online]. 2015, č. 3, s. 77-78 [cit. 2015-04-09]. Dostupné z:<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=s3h&an=101085599&scope=site>
41. VANĚK, M., HOŠEK V., MAN, F. *Formování výkonové motivace*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, 1982, 218 p.
42. VESKOVIĆ, A., MILANOVIČ, M., Relationship between goal orientation, motivation and positive affective outcomes of youn athlete in Serbia. *Facta*

Universitatis: Series Physical Education [online]. 2011, vol. 9, issue 4, s. 455-464.

43. VERMA, M. "A Study Of Sport Achievement Motivation Among Various Sports Women." *Research Bi-Annual For Movement* 15.2 (1999): 43-52. *SPORTDiscus with Full Text*.
44. WLAZLO, E. Temperament and sport achievements of Polish boxers. *Biology of Sport* [online]. 1995, roč. 12, č. 4, 267 -274 [cit. 2015-04-09]. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=s3h&an=SPH400577&scope=site>
45. YI, P. Athletes' differences in achievement motivation in sports. *Journal of Wuhan Institute of Physical Education* [online]. 2001, vol. 35, issue 5, s. 64-66.

